Ára: 200 FORINT

72. évf. 15. szám 2017. augusztus 15.
Év 23. 5777.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

HAMAROSAN KEZDŐDIK A ZSIDÓ KULTURÁLIS FESZTIVÁL

Legyünk együtt, tegyük közössé az ünnepet

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének legnagyobb taghitközsége, a Budapesti Zsidó Hitközség idén szeptemberben rendezi meg – immár huszadjára – a Zsidó Kulturális Fesztivált. Ebből a jubileumi alkalomból büszkén elmondhatjuk: ennek az eseménynek nincsen párja Európában.

Sokan várják, sokan előre tervezik a rendezvény látogatását. Fesztiválunk Budapest egyik meghatározó művészeti programsorozatává vált az elmúlt két évtizedben, s ha most megkérdeznék tőlem, mi volt ennek a hosszan tartó sikernek a titka, akkor annyit válaszolnék: tiszteld a közönséged, és ne engedj a színvonalból! A kulturális életben ez a főszabály.

Az elmúlt húsz év alatt volt rá elég időnk, hogy ezt megtanuljuk, és meg vagyok győződve, nemcsak elsajátítottuk a főszabályt, de be is tartottuk. Hiszen egyrészt mélységesen tiszteljük hűséges közönségünket, amely évek óta visszajár hozzánk, másrészt nagy szeretettel várjuk azokat, akik csak most fognak megismerkedni velünk.

Hogy mit kínálunk?

A magyar zsidóság sokszínűségét, eredetiséget, humort, jókedvet, azaz hiteles, mély és emberi játékot, önfeledt szórakozást és katartikus pillanatokat – remélhetőleg minél többek számára.

Engedjék meg, hogy a figyelmükbe ajánljak néhány fellépőt és érdekes helyszínt! Immár hagyomány, hogy nemcsak az istentiszteletek, vallási ünnepek és más alkalmak idejére népesülnek be a zsinagógáink, de a Zsidó Kulturális Fesztivál keretében otthont adnak művészeti programoknak is. Az idei, szeptember 3. és 14. között megrendezendő fesztivál során a Frankel Leó úton nemzetközi kántorversenyt rendezünk, a Bethlen téren erdélyi jiddis népdalok hangzanak föl Kányádi Sándor fordításában, míg a Hegedűs Gyula utcában többek között föllép az egyik legszebb hangú és legkülönlegesebb magyar énekesnő: *Malek Andrea,* valamint az őt kísérő Jazzreal és Soulistic együttes. Ugyancsak ebben a templomban találkozhatnak a popdalokat is éneklő rabbival, *Fináli Gáborral* és Bejn Hajamim nevű zenekarával. A fesztiválon velünk lesz a legendás *Koncz Zsuzsa* és a nem kevésbé legendás *Révész Sándor,* színpadra áll a Trió Midnight, a Sabbathsong Klezmer Band és a 100 Tagú Cigányzenekar, föllép a Budapest Klezmer Band és a Budapest Bár.

Jöjjenek el hozzánk bátran, látogassanak el programjainkra, és az ezerarcú magyarországi zsidóság zenei és irodalmi kincsei által ismerjék meg azt a különleges kelet-európai zsidó szellemiséget, amely az ősi hagyományban gyökerezik ugyan, de minden percben kész az újításra.

Mélyen hiszem ugyanis, hogy éppen ez a két sajátosság az igazi zsidó élet nélkülözhetetlen tartópillére: a hagyománytisztelet átadása és az újítás szelleme. Ennélfogva a kultúránk sem más, mint a több ezer éves zsidó tradícióinkból áradó friss levegő – s nagyon szeretnénk, ha ezt az éltető erőt idén is sokakkal megoszthatnánk.

Legyenek ott, legyünk együtt, és tegyük közössé az ünnepünket!

Heisler András,
a Mazsihisz elnöke

A Bejn Hajamim két tagja: Fekete Tamás gitáros és Fináli Gábor rabbi, az együttes vezetője

A világot járt Klezmerész együttes

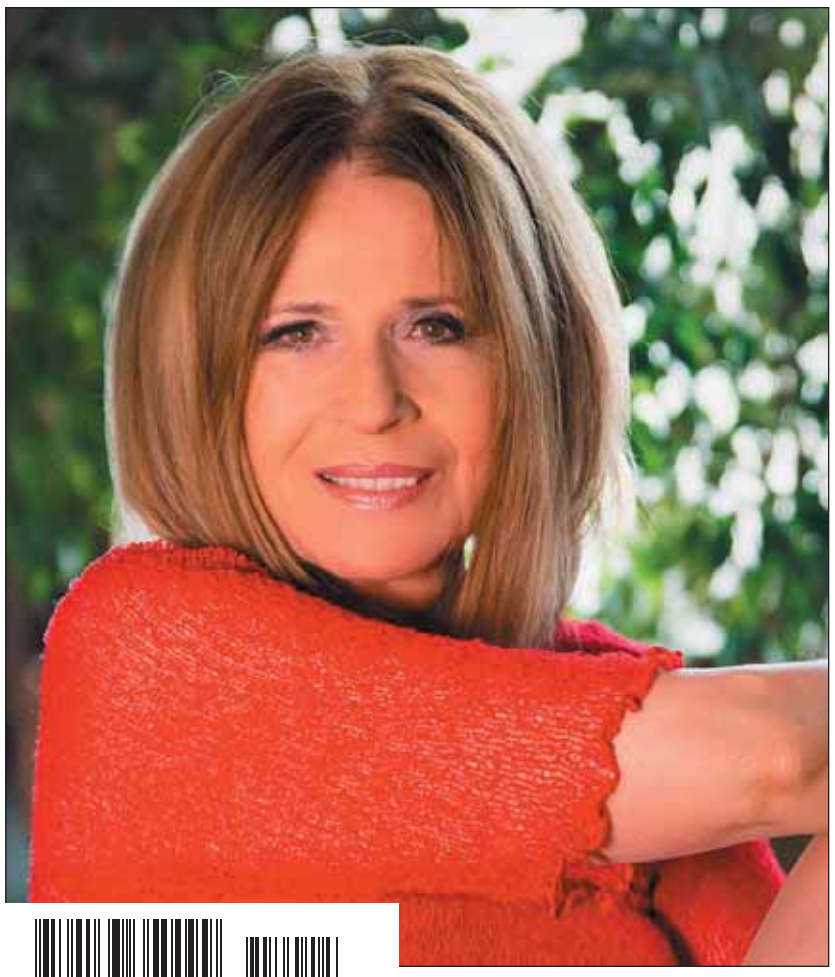

Koncz Zsuzsa

Shmuel Barzilai kántor Bécsből

Beszélő levelek. Hernádi Judit és Gálffi László

Nógrádi Gergely, a legsokoldalúbb kántor

Nikola David kántor Münchenből

9 770133 350099 17015

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége

a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban Nft.) 37. § (4) bekezdésében foglalt felhatalmazása alapján, mint az

Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem (OR-ZSE)

fenntartója, nyilvános

PÁLYÁZATOT

hirdet

REKTOR

magasabb vezetői megbízás ellátására az alábbi feltételekkel:

1. A rektori megbízás időtartama:
a vezetői megbízás határozott időre, 2018. július 01-től 2023. június 30-ig (5 év) szól.

2. Foglalkoztatás jellege:
teljes munkaidő.

3. A beosztáshoz tartozó, illetve a vezetői megbízással járó lényeges feladatok:
a hatályos jogszabályok, valamint az egyetem szervezeti és működési szabályzata, a Vezérlő Bizottság és a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) elvárásai és a történelmi-neológ zsidó hagyományok alapján, az egyetem irányításával és vezetésével összefüggő feladatok ellátása; különösen a képzési, tudományos kutatási, tehetséggondozási, minőségbiztosítási, igazgatási és gazdasági tevékenységének irányítása; történelmi egyházként a neológia hagyományai alapján, a zsidó hagyományok őrzése, továbbfejlesztése, és ennek szellemében való tevékenykedés; az oktatási-kutatási és más szervezeti egységek munkájának összehangolása; az egyetem képviselete külső fórumokon, nemzetközi kapcsolatépítés; a humánpolitikai munka irányítása és felügyelete; az egyetem gazdaságos működtetése, a rendelkezésre álló költségvetési előirányzatok, vagyon és más források feletti – jogszabályok szerinti – rendelkezés; az intézmény fejlesztésére és korszerűsítésére vonatkozó koncepció kialakítása, az erre irányuló munka szervezése és összefogása; kapcsolattartás a minisztériumokkal és a felsőoktatási szervezetekkel, érdekképviseletekkel; valamint a hallgatói érdekképviseletekkel és a fenntartó Mazsihisz vezetőségével.

4. Illetmény és juttatások:
a fenntartóval kötött megállapodás szerint.

5. Pályázati feltételek:
Az OR-ZSE Szervezeti és Működési Szabályzata (XI./1. pont) az alábbiakat rögzíti:
„Rektori megbízást az kaphat, aki felsőoktatási intézményben szerzett legalább 5 éves felsőbb vezetési, szervezési ismeretekkel, gyakorlattal rendelkezik, és teljes munkaidőre szóló jogviszonyban áll, illetve akivel ilyen jogviszonyt létesítenek. A rektort előzőleg egyetemi tanári munkakörben kell alkalmaznia az Egyetemnek, amelynek feltétele, hogy a köztársasági elnök egyetemi tanárrá kinevezze. Az Egyetem rektorát az OR-ZSE által elismert rabbiképesítéssel rendelkező, vagy a hittudományok vagy vallástudományok tudományágban tudományos fokozattal rendelkező pályázók közül jelöli ki az Egyetemi Tanács, és javaslatát felterjeszti a fenntartó Mazsihisznek. A rektori megbízás a fenntartó jóváhagyásával korlátozás nélkül megismételhető.
Fentiek alapján a pályázati feltételek az alábbiak:
– felsőoktatási intézményben szerzett vezetési, szervezési ismeretek és többéves gyakorlat;
– a köztársaság elnök általi egyetemi tanári kinevezés (Nft. 27. § (3) és 28. § (5),
– rabbiképesítés (egyetemi szintű végzettség, OR-ZSE diploma vagy OR-ZSE által elismert diploma) **vagy** más bölcsészeti tudományágban tudományos fokozat,
– héber és angol nyelv legalább középfokú ismerete,
– büntetlen előélet, továbbá nem áll a tevékenység folytatását kizáró foglalkoztatástól eltiltás hatálya alatt;
– a pályázatot kiíró egyetemmel 5 év időtartamra szóló teljes munkaidőre szóló munkajogviszony.
Az elbírálás során előnyt jelent:
– az egyetemi oktatásban szerzett legalább 10 éves felsőoktatási tapasztalat;
– kiterjedt nemzetközi szakmai kapcsolatrendszer;
– államilag elismert – felsőfokú nyelvvizsga angol és/vagy héber nyelven,
– hittudományok vagy vallástudományok, vagy bölcsészettudományok tudományágban zsidó tudományok témakörében tudományos fokozat,
– az MTA doktora vagy más nemzetközileg is elismert akadémiai fokozat megléte;
– magyar állampolgársággal nem rendelkező pályázó esetén a magyar nyelv társalgási szintű ismerete.

Az Nft. 91. § (3) utaló-bekezdése, valamint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 22. § (1) bekezdés b) pontja alapján a kiíró pályázati feltételnek tekinti a zsidó vallási (ezen belül a neológia irányú) meggyőződést.

A pályázat részeként benyújtandó iratok, igazolások:
A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó:
– tudományos fokozatának, szakmai és egyéb díjainak, elismeréseinek felsorolását, bemutatását;
– idegennyelv-tudásának igazolását;
– szakmai, illetőleg oktatási, tudományos kutatási munkáját, eddigi vezetői tevékenységét;
– publikációs listáját;
– hazai és nemzetközi tudományos, illetőleg szakmai szervezetekben végzett munkáját;
– a rektori programot;
– minden olyan információt, amelyet a pályázó fontosnak tart.

A pályázathoz mellékelni kell:
– fényképes, részletes szakmai önéletrajzot;
– a végzettséget és szakképzettséget, tudományos fokozatot, egyetemi tanári kinevezést, az idegennyelv-tudást tanúsító okiratok hiteles másolatait;
– a fontosabbnak tartott publikációk, tudományos munkák, díjak jegyzékét;
– magyar állampolgár esetében: három hónapnál nem régebbi hatósági erkölcsi bizonyítványt;
– arról szóló nyilatkozatot, hogy a pályázó a pályázati anyagában foglalt személyes adatainak a pályázati eljárással összefüggésben történő kezeléséhez hozzájárul,
– minden olyan iratot, amelyet a pályázó a pályázat elbírálása szempontjából fontosnak tart.

Az Egyetem működéséről részletes információk az OR-ZSE honlapján (www.or-zse.hu) találhatók.
A pályázat benyújtásának határideje: 2017. október 31. 13.00 óra.
A pályázatok benyújtásának módja:
– postai úton, egy eredeti és egy másolati példányban a fenntartó címére történő megküldésével (Mazsihisz, 1075 Budapest, Síp u. 12.).
Kérjük a borítékon feltüntetni: REKTORI PÁLYÁZAT.
vagy
– személyesen, Mazsihisz, 1075 Budapest, Síp u. 12. Elnöki Titkárság III. emelet, munkanapokon 9.00–13.00 között.
A postai utat választó pályázók figyelmét felhívjuk, hogy a pályázati benyújtási határidőig a pályázatnak be kell érkeznie a fenntartóhoz. Kérjük, a feladás időpontjánál erre tekintettel lenni szíveskedjenek.
A pályázat elbírálásának módja, rendje:
A rektori megbízásra benyújtott pályázatot az OR-ZSE Egyetemi Tanácsa véleményezi, majd a fenntartó (Mazsihisz) dönt a rektorjelölt személyéről, akit Magyarország köztársasági elnöke nevez ki határozott időtartamra.
A pályázat elbírálási határideje: 2017. december 31.
A pályázati eljárást a fenntartó eredménytelennek nyilváníthatja.

Heisler András s. k.
a fenntartó Mazsihisz elnöke

Dr. Kunos Péter s. k.
a fenntartó Mazsihisz ügyvezető igazgatója

A Benjámin Óvoda hírei

A Budapesti Zsidó Hitközség Benjámin Óvoda és Bölcsőde 25 éve Zugló gyönyörű zöldövezetében helyezkedik el.

A bölcsődében 20 hetestől 3 éves korig, az óvodában 3–6 (7) éves kisgyermekek befogadására van lehetőség a korszerű, jól felszerelt, modern épületben.

A bölcsődében szakképzett kisgyermeknevelők; a 4 vegyes életkorú óvodai csoportban két felsőfokú végzettségű óvodapedagógus és egy szakképzett dajka látja el a nevelési-oktatási feladatokat.

A pedagógiai program fő koncepcióját az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja és a zsidó vallás előírásai és ünnepei határozzák meg.

Zenepedagógus, logopédus, fejlesztő pedagógus segíti munkánkat.

Sport (úszás, korcsolya, foci, kosárlabda), kézműves műhely, színház és zenei koncertek színesítik programjainkat.

Minden érdeklődő családot szeretettel várunk.

Kapcsolat: Rádainé Somosi Éva intézményvezető, telefon: 06-30-525-5068, e-mail: radai.eva61@gmail.com.

* * *

A BZSH Benjámin Óvoda és Bölcsőde augusztusi kezdéssel óvodapedagógust keres. Gyermekcentrikus, toleráns, szakmáját szerető, pozitív gondolkodású, nyitott, kulturált megjelenésű személy lehet csapatunk tagja. Előnyt jelent, ha a jelentkező a zsidó vallásban és szokásrendszerben jártas.

Feltételek: főiskolai végzettség, büntetlen előélet, egészségügyi alkalmasság.

Jelentkezni lehet fényképes önéletrajzzal Rádainé Somosi Évánál, az intézmény vezetőjénél a radai.eva61@gmail.com e-mail-címen vagy a 06-30-525-5068 telefonszámon.

Doff Imre halálára

A hazai hagyománytisztelő zsidóság ikonikus alakja volt. Mivel betegsége régóta akadályozta őt hivatása gyakorlásában, így liturgiai jártasságát a fiatalabbak már csak hallomásból ismerhették.

A rabbiképző orgonájától a Frankel kántori emelvényéig ívelt szakmai útja. Zenei képzettségben méltó utódja volt elődeinek, Sirota Sándornak és Feleki Rezsőnek. Oktatott is az ORZSE kántor szakán.

Néhány hónappal ezelőtt portréfilm készült róla.

88 éves volt.

Őrizzük emlékét.

NYÍREGYHÁZA

A városvédők füzetben őrzik a főrabbi emlékét, akiről teret is elneveznének

Kevesen ismerték eddig dr. Bernstein Béla főrabbi nevét, pedig Nyíregyházán harmincöt éven keresztül szolgálta a híveit, tanulmányaival, tudományos igényű munkáival pedig hozzájárult a magyar szellemi élethez. Megérdemli az utókor tiszteletét, ezért döntött úgy a Nyíregyházi Városvédők Egyesülete, hogy a Mesélő Nyíregyháza című sorozat 32. füzetében a művelt és nagy tudású főrabbit mutatja be.

Dr. Bernstein Béla Várpalotán született 1868. január 7-én. 1892-ben lett rabbi. Előbb a szombathelyi, majd 1909-ben a nyíregyházi hitközség hívta meg főrabbinak. 1944 tavaszán deportálták Auschwitzba, és ott mártírhalált halt. Széles körű történetírói, irodalmi tevékenységet fejtett ki.

Nincs még neve a térnek

– Már tavaly felvetette *Urbán Terézia,* egyesületünk alelnöke azt a gondolatot, hogy állítsunk emléket Bernstein Bélának. *Somos Péterrel,* a Nyíregyházi Zsidó Hitközség hitéleti vezetőjével közösen javasoltuk a város önkormányzatának, hogy azt a teret, amelyen a holokauszt-emlékmű áll, nevezzék el a főrabbiról, hiszen ő is ennek a népirtásnak lett az áldozata 1944-ben. Mivel a teret övező házak egy-egy utcához tartoznak, a tér elnevezése nem jár semmilyen átszervezéssel, adminisztrációs problémával. Annak a térnek eddig neve sem volt, vagyis nem átnevezésről, hanem elnevezésről van szó. Reméljük, hamarosan döntés születik a tér elnevezéséről, de hogy addig is tudják a nyíregyházi emberek, hogy ki is volt Bernstein Béla, róla szól a legújabb füzet, amelynek megjelentetését a zsidó hitközség anyagilag is támogatta – mondta el érdeklődésünkre *Cservenyák Katalin,* a Nyíregyházi Városvédő Egyesület elnöke.

A rádióriporter kérdése

Somos Péter örömmel fogadta a tér elnevezésének ötletét és a füzet megjelentetését.

– Legelőször *Antall István,* a Magyar Rádió népszerű művészeti szerkesztője, műsorvezetője tette fel nekem a kérdést, hogy miért nincs elnevezve valami Nyíregyházán Bernstein Béláról. Meglepett, hogy egy nem zsidó származású ember érzi fontosnak a főrabbi emlékének ápolását. Így aztán nyitott voltam a hitközségi társaimmal együtt a városvédők javaslatára, s minden segítséget megadtunk a füzet elkészítésére.

Emberség, hazaszeretet

– Nekem tetszik ez a formátum, hiszen zsebbe tehető, nem terjedelmes, így minden bizonnyal többen is elolvassák majd *Timár Éva* összeállításában a főrabbi életét, aki a város nagyra becsült és köztiszteletben álló polgára volt. Példát mutatott emberségből, rendíthetetlen hazaszeretetből, áldozatkészségből. Tudásával, tehetségével nemcsak a hitközséget, de a várost is szolgálta. Remélhetőleg nem szakad meg a kapcsolatunk a városvédő egyesülettel, ugyanis tervezzük további közös kiadványok készítését is a zsinagógáról, a temetőnkről – tette hozzá Somos Péter.

KM–MML

A BBC-ügy margójára

Nemrég a BBC rádióműsora interjút készített *Konta Johannával,* a brit női tenisz 26 esztendős sztárjával, aki 1978 óta elsőként jutott be az idei wimbledoni torna elődöntőjébe. A riport kiverte a biztosítékot sok-sok hallgatóban, mivel a riporter agresszívan rákérdezett a versenyzőre, hogy „Ki is vagy te, aki magyar származású vagy, Sydneyben születtél, a szüleid most is ott élnek, és brit színekben szerepelsz?”

Kertész Tamás unokája

Konta természetesen megvédte magát, hogy immár hosszú évek óta, még az olimpián is a brit színekért küzd, és nem is eredménytelenül, és ennek a sportolói életnek kiemelkedő magyar gyökerei vannak. Anyai nagyapja az a Kertész Tamás volt, aki 1945-től napjainkig az egyetlen zsidó származású labdarúgóként a válogatottságig vitte jobbszélsőként, kiemelkedő játékosa volt az ötvenes évek Kinizsijének (akkor így hívták a Fradit), majd a Debrecen meghatározó focistája lett. (Írtunk róla az Új Életben is.)

Johanna dédapja pedig az a Marsall nevű hajtó volt, aki a negyvenes-ötvenes években az ügetősport legkirályabbja volt.

Molát Ferenc

A Tórát a melegeknek is tiszteletben kell tartaniuk

– Nem válogathatunk a micvák között. A homoszexualitásról a Tóra elég egyértelműen fogalmaz, és nem tehetünk úgy, mintha ez a tilalom nem lenne leírva – nyilatkozta az Új Életnek Radnóti Zoltán főrabbi, a Mazsihisz Rabbitestületének elnöke, akit abból az apropóból kérdeztünk, hogy a budapesti Pride napján részt vett egy homoszexualitásról szóló kerekasztal-beszélgetésen a Közép-európai Egyetemen.

– Mit mond a homoszexualitásról a Tóra?

– Induljunk el az alapoktól! A Tórában azt olvashatjuk (M.III. 18/22 majd 20/13), hogy „ne háljál férfival úgy, mint nővel, mert” szó szerint „*undormány*” az nektek, az eredetiben: „toéva”, sőt a Tóra hozzá is teszi, „mindketten haljanak meg”. Természetesen ezt a „halálbüntetést” a huszonhárom tagú vallási bíróság hozhatta meg – már amíg létezett –, és olyan bonyolult feltételei voltak az ítélet meghozatalának, hogy azt szinte lehetetlen volt teljesíteni.

– A Tóra mind a mai napig szó szerint értelmezendő?

– Igen, ugorjunk három évezredet! A Tóra egyértelmű irányt mutat, annak ellenére, hogy tisztában vagyok vele: a modern, mai társadalmakban nagyon sokan vannak olyanok, akik nem tekintenek „*undormányként*” a homoszexualitásra. Ezt is meg tudom érteni, hiszen a heteroszexuális kapcsolatokban, hasonlóképpen a homoszexuális együttéléshez, természetesen nemcsak a nemi életről szól a kapcsolat, hanem az együttlét öröméről, az egymás iránti szeretetről, tiszteletről, barátságról, bizalomról és elfogadásról. Mindannyian tudjuk, hogy egy emberi párkapcsolatnak a szexuális aktus csak egyik eleme a többi száz és száz mellett. Egyszóval napjainkban már nem annyira magától értetődő, hogy a homoszexualitás a Tóra szavával „*undormány*”, mint amilyen magától értetődő volt a zsidóság számára kéthárom ezer éve. Mint ismert, az ókori rómaiak és görögök körében gyakori volt a homoszexualitás. Gondoljunk csak az első Szentély korában élt görög Szapphóra, akinek lakhelyéről, a Leszbosz nevű szigetről nevezték el a női homoszexualitást, vagy a férfiszerelem csodáját hirdető Platónra, aki a második Szentély korában élt! És tórai alapelv, hogy a zsidóság minden erejével próbáljon eltávolodni az idegen, sokszor testközpontú kultúráktól. A zsidók nem akartak olyanok lenni, mint az egyiptomiak, a kánaániak, a midjániták, majd később a rómaiak vagy a görögök. Őseink nem akarták bálványozni a férfi és a női testet, ezért mondja a Tóra: „ne viselkedj úgy, mint ők!” (M.III. 18/27–30 stb.). Ezt a történelmi ívet azért vázoltam fel, hogy megértsük, miért vannak olyan zsidó irányzatok, amelyek a társadalmi erkölcsök, az emberi méltóság fejlődése, és ebből következően az „*undormány*” szó szemantikai változásai miatt ma már nem sorolják a tilalmak közé a homoszexualitást. Ezen társadalmi fejlődés megértésében segíthet az a magunkon is tapasztalható érzés, hogy a prófétai és talmudi korban a nem kóser étkezés is hasonló „*undormányt*” keltett a zsidó emberekben, és maga a Tóra is hasonló szóval jellemzi a nem kóser ételt (M.V. 14/3). Ám napjainkban már nem nézünk „undorral” arra az emberre, aki hawaii pizzát rendel vagy tigrisrákos szusit kér.

– Milyen álláspontot képvisel a homoszexualitás ügyében a magyar neológia?

– A magyarországi neológ mozgalom ebben a kérdésben konzervatív, ami azt jelenti, hogy egy neológ rabbi nem vállalhatja föl meleg párok esketését. Ez a vallásjog és a hagyomány. Mindemellett Magyarországon élünk. Egy rabbinak, egy közösség lelki vezetőjének sok minden mellett arra is kell törekednie, hogy a közössége, vagy akár a magyar neológ mozgalom, ne szakadjon szét. És valljuk be, híveink többsége ma még megbotránkozna azon, ha két férfi egymás kezét fogva állna a zsinagógában egy szertartáson. Jelen pillanatban a honi vallásos közgondolkodás sem befogadó arra nézve, hogy meleg esküvőket celebráljunk. És ne feledjük, amit a beszélgetés elején mondtam, hogy nem válogatunk a micvák között! A három évezredes rabbinikus gondolkodás és a saját meggyőződésünk szerint is: a homoszexualitás Tórában leírt tilalom, és

Radnóti Zoltán főrabbi

nem tehetünk úgy, mintha nem lenne az. Nem vehetjük ki a tiltások közül! Ez olyan, mintha kivennénk a tiltott ételek közül a rákot. És szeretném hangsúlyozni, hogy most nem hasonlítom össze két ember szerelmét és vonzódását egy étellel, hanem arra szeretnék utalni, hogy a Tórában leírt 613 parancsolat közül előre megfontolt szándékkal nem emelhetek ki egyet vagy kettőt, hogy ez már a 21. században idejétmúlt. Persze volt már ilyen a zsidó történelemben, például a törzsek közötti házasság engedélyezése, de akkor a legmagasabb rabbinikus helyről jött a kezdeményezés, és egységes volt a zsidó közgondolkodás a kérdésben és az engedélyezésben.

– Főrabbi úr személyesen is így gondolkodik, vagy „csak” aláveti magát a Tóra parancsolatainak?

– Ismét visszatérek az általam nagyon nem szeretett ételhasonlathoz. Ha egy zsidó azt kérné tőlem, fogadjam el, hogy ő nem tud ellenállni a tréflinek, a szombati ciginek, a vadászatnak vagy bármilyen tórai tilalomnak, akkor azt mondanám: *„Nem, nem fogadom el, vegyél erőt magadon! Nem válogathatunk a micvák között kedvünkre attól függően, hogy mit szeretnénk betartani és mit nem.”* Magánemberként és rabbiként is tisztában vagyok vele, hogy míg sok dologról akaraterővel le lehet szokni, a szexuális orientáción nem lehet akaraterővel változtatni. Az álláspontom is ez: mindenki élje meg a melegségét! Legyen boldog, kiegyensúlyozott és szerelmes. Éljen harmonikus párkapcsolatban, de senki ne várja el tőlem, hogy miatta megváltoztassak egy tórai előírást és holnaptól azt hirdessem. Lehet, hogy holnapután másként fogok gondolkodni, ám most határozottan ez a vallásjogi és emberi álláspontom. Ám hozzá szeretném tenni, hogy amikor a Talmud dicséri Izrael népének erkölcsi magasságait, akkor kihangsúlyozza, hogy ez azt jelentette: soha nem néztek be a másik ember sátrába. Ezt vallom én is. A rabbi nem az Örökkévaló csendőre, hogy benézzen minden nászágyba. Teljes mértékben tiszteletben tartom mindenki magánéletét, és elfogadom azt a realitást, hogy vannak egynemű párkapcsolatok. Ám a meleg társadalom is fogadja el az én hitemet, miszerint a homoszexualitás tórai tilalma létező isteni törvény, amit tiszteletben kell tartani.

– De vannak ortodox rabbik is, például Shmuley Boteach, Zeev Farber, Shlomo Riskin, Avi Weiss, akik megengedőbbek ebben a kérdésben. Pláne a magyar neológ irányzat amerikai társmozgalma, a „conservative movement”, amelynek egy része nyíltan is támogatja a melegek házasságát.

– Természetesen megkérdezték tőlem is, hogy miért nem vagyok rugalmasabb, és miért nem vagyok képes meghallani az „új idők új szavát”, amire az a válaszom: kollégáim megválasztottak a Mazsihisz Rabbitestülete elnökének, mert tudják, hogy vallásos zsidóként mindig azt képviseltem és fogom képviselni, amit a zsidó hagyomány előír. Még ha a magánember Radnóti Zoli akár az első sorban táncolna is egy meleg barátja esküvőjén, akkor sem fogja ezt megtenni, mert Radnóti Zoli nem csak egy ember, hanem ő rabbi, tanító és továbbadó. Nincsen kettős énem. Ha erre megkérdeznék, hogy akkor miért nem változtatok a zsidó hagyományon? Akkor azt mondom, ahhoz én kicsi vagyok, hogy egy több ezer éves vallást vitás kérdések és személyes preferenciák miatt megváltoztassak. Hiszem, hogy a talmudi bölcsek és a középkori rabbik kivételesen nagy elmék voltak, és vallásjogilag azokat az alapelveket képviselem, amiket ők tanítottak. Természetesen nagyon sok rendelet megváltozott azóta, a kortárs rabbik aktualizáltak, ám a homoszexualitás kérdésében nem történt konszenzusos változás. Ám mindezek mellett számomra a legtermészetesebb, hogy bár a Tóra az „*undormány*” szót használja, én személy szerint egy meleg párral szemben semmilyen negatív diszkriminációt nem támogatok. Erőm szerint megvédem őket, a zsinagógában semmilyen megkülönböztetés nem érheti őket, ám egy dolgot ne kérjenek tőlem, hogy ugyanolyan vagy akár alternatív esküvői szertartás keretében összeadjam őket, ahogyan a heteroszexuális párokat.

– Ha jól tudom, a tiltás a betérőkre is vonatkozik. Tehát főrabbi úr nem térítene be a zsidó vallásba olyan férfit, aki a saját közlése szerint melegként él?

– Nehéz kérdés, és nehéz a válasz is. Viaskodik a két énem… a liberális befogadó és a konzervatív zsidó. Nézzük meg a tényeket! A betérés egyik alapfeltétele, hogy a betérni vágyó feltétel nélkül magára veszi a micvákat. Ezt ki kell mondania a vallási bíróság előtt. A szerkesztő úr kérdése, hogy egy homoszexuális embert, aki a fentebb elmondottak alapján a micvákból deklaráltan legalább egy dolgot nem tart meg, be lehet-e téríteni? A vallási bíróságnak el kell tudnia dönteni, hogy ha a betérni vágyó kijelenti, hogy magára veszi a Tóra minden törvényét, akkor ezt ő komolyan gondolta-e. Vagy már akkor tudja, hogy képtelen lesz rá, hiszen szerelmes, és „akképpen fog hálni egy férfival, amiképpen tenné egy nővel”. Éppen ezért én ezt a döntést a hagyományaink szellemében nem tudom felvállalni. Nem szeretnék senkit, így magamat sem, olyan helyzetbe hozni, hogy fel kelljen adnia olyan princípiumokat, amelyek az életének alapjai. Tehát – nagy valószínűséggel – arra kérném a betérni szándékozó homoszexuális férfit, hogy menjen el más, nálamnál sokkal bölcsebb rabbihoz.

Kácsor Zsolt

VALLÁSI ROVAT

Szintek vannak

Kellemetlen érzés, amikor az embert lenézik. Ha megfogalmazzák, vagy akár csak utalnak arra, hogy egy adott dolog neki még nem való, „még nincs azon a szinten”. Legelőször gyermekként szembesültem ezzel a traumával, amikor megkaptam, hogy ne szóljak bele a felnőttek dolgába. Azután iskolás lettem, és amikor már majdnem átkerültem „felső tagozatba”, ötödik osztályba, és végre én mondhattam volna a többieknek, hogy ők a kicsik, akkor szüleim átirattak nyolcosztályos gimnáziumba, ahol ötödikesként újra „elsősnek” számítottam.

Szerencsés az az ember, akinek ez a traumatikus élménye nem szűnik meg a felnőtté válással, ha számára még újabb és újabb szintek nyílnak meg, és mindegyik szinten ismét megkapja, hogy ő még ehhez kevés – ez ugyanis tovább ösztönzi a fejlődésre. Sok ember úgy éli le az életét, hogy 18 évesen befejeződött számára a szinteken való továbbhaladás: elérte a csúcsot. Innentől csak a munka vár rá, végül a nyugdíj, és később talán a lassú leépülés. Ehhez képest az, akit a következő szint megléte valóban zavar, az nem bír nyugodni addig, amíg meg nem szerzi. Ez az ember egy egészen másfajta világban éli az életét, mint az „örök 18 éves”, aki egyszerűen tudomást sem vesz arról, hogy a szintek egyáltalán léteznének. Az ő világa üres, statikus és unalmas, egyetlen célja, hogy valamiképp kellemesen átvészelje. A Talmud tanúbizonysága szerint sajnos az emberek többsége ilyen életet él:

„Mondta Rabbi Simon bár Jocháj: láttam »a felmenés fiait«, és kevesen vannak” (Szanhedrin 97b).

Rabbi Simon bár Jocháj, a talmudi idők nagy misztikus tudósa, Rabbi Akiva tanítványa, akinek a nevéhez a hagyomány a Kabbala alapművét, a Zohárt fűzi, kétségkívül alkalmas arra, hogy megállapítsa, ki számít „a felmenés fiának” (héberül „ben álijá”), és ki nem. Vagyis ki az, akinek az életben az a célja, hogy fokozatosan felfelé haladjon a szintek létráján, és ezért a célért mindent hajlandó megtenni.

Közismert tény, hogy a zsidó tanulás rendszerében megvannak ezek a szintek. Aki nem tud héberül, annak a zsidó irodalom végeláthatatlannak látszó tudástára csak egy kicsi szeletet kínál fel. Aki tud héberül, de még nem szokott hozzá a talmudi okfejtések, rabbinikus magyarázatok stílusához, annak számára hagyományunk jelentős része továbbra is csukott könyv marad. Ha már ezen is túl van, újabb erőfeszítések árán eljuthat odáig, hogy még mélyebb tartalmakat, „titkos tanításokat” megértsen, melyek valójában nem titkosak, bárki hozzáférhet, de ahhoz, hogy ténylegesen értékeljék őket, sokévnyi komoly készülés szükséges.

Azonban nemcsak a tanulásban érvényes ez, hanem magukban a micvákban, a parancsolatok teljesítésében is. Héberül van egy bölcs tartalmú köszönés, vagy inkább megköszönés, ami így hangzik: tizku lemicvot! Vagyis: érdemeljétek ki a micvákat! Ha segítséget kapunk valakitől, akkor ezzel biztatjuk, megköszönve neki, üzenve, hogy nagy „micvát” tett velünk, és kívánjuk neki, hogy még sok szép micvát kiérdemeljen.

Tanulság: a micvákat is ki kell érdemelni. Nem úgy van az, ahogyan a legtöbb ember gondolja, hogy éppen annyi micvát csinálhat, amennyihez kedve van. Lehetséges például, hogy egy gazdag vállalkozó kitalálja, jelentős összeget ad valamely zsidó vallási szervezetnek azzal, hogy ebből a pénzből „csináljon zsidóságot”. Győzze meg a fiatalokat arról, hogy éljenek jámbor, vallásos életet. Ki mondta, hogy ez a vállalkozás biztosan sikerrel fog járni? Sok feltétele van annak. Mi, akik hiszünk a Teremtő vezetésében, összefüggést vélünk felfedezni az adományozó érdemei és a micva sikere között. Ez is attól függ, hogy milyen szinten van.

Sajnos nem mindenki számára magától értetődő, hogy nincs sok értelme szintekről beszélni addig, amíg valakinek a legalapvetőbb törvényeink betartásával kapcsolatosan vannak hiányosságai, pl. a kóser étkezés, a szombat őrzése, a családi tisztaság törvényei, a teljes családi életmód szintjén. Amikor szintekről és micvákról beszélünk, akkor mindig a zsidóság kötelező alapkövetelményein túlmutató lépésekre gondoljunk. Természetesen nem minden micva egyenlő, és nem is tudhatjuk pontosan az értéküket, de azt tudhatjuk, nem mindenkinek jár alanyi jogon, hogy szép micvái legyenek:

„Mondta Rabbi Elázár: mindenki, aki jótékonyságot és törvényességet cselekszik, az olyan, mintha megtöltötte volna az egész világot szeretettel, ahogyan írva van: »szereti a jótékonyságot és a törvényt, az Örökkévaló szeretete megtölti a világot« (Zsoltárok 33:5). Talán azt gondolod, hogy akárki, aki akar, ugorhat, és megcsinálhatja? Az Írás azt mondja: »mennyire értékes a te szereteted, ó, Isten« (Zsoltárok 36:8)” (Szuká 49b).

Tehát a Talmudban is le van írva: a micvákhoz is az szükséges, hogy a megfelelő szinten legyünk. Sokszor az emberek úgy gondolkodnak, hogy ugyan most pillanatnyilag nincsen olyan sok jó cselekedetem, de a lehetőségem bármikor megvan rá, hogy „ugorjak”, és nagy micvákat teljesítsek. Ez tévedés. A micvákat ki kell érdemelni.

A híres cfáti kabbalista, az Árizál fő tanítványa, Rabbi Cháim Vitál (1542–1620) szerint fontos, hogy az ember kijavítsa a rossz tulajdonságait, személyiségjegyeit, mert enélkül „nincsen elég ereje szellemi lelkének ahhoz, hogy micvákat teljesítsen a fizikai testén keresztül”. Ha viszont jók a tulajdonságai, akkor éppen ellenkezőleg, „könnyedén be tudja tartani az összes micvát” (Sáaré Kedusá, 1:2).

Ismét azzal a gondolattal frusztrálnak bennünket, hogy még nem vagyunk azon a szinten, még „kicsik vagyunk” ahhoz, hogy igazán jelentős dolgokat csinálhassunk. Visszatérő motívum, hogy az ember egy újabb szint elérésére törekszik, és amikor végül eléri, olyanokkal találkozik, akik csak legyintenek, és azt mondják: az semmi! Utána újabb szint következik, azt próbáld elérni! Ez még mindig sokkal jobb élet, mint az, amikor anyagi dolgok terén éli meg ugyanezt az ember: ha megszerez egy régen áhított autót, lakást vagy elektronikai eszközt. Ezek a dolgok ugyanis az élettel együtt el fognak múlni, és nem azért kapta a Teremtőtől ezt a mindig nagyobbra vágyakozást, hogy a legújabb elektronikai eszközöket beszerezze általa.

Ez az információ, a szintek megléte, legalább két ok miatt nagyon fontos minden embernek, aki a zsidóságban él. Az első a hiányérzet fontossága. Ha a hiányérzet megvan az emberben, az a bizonyosság, hogy még mindig sok szint van, ahová tovább lehet fejlődni, akkor tudhatja, hogy jó úton jár. Ha nincs hiányérzete, és teljes szellemi teltséget, elégedettséget érez, akkor az annak a jele, hogy valami hiányzik. A másik, hogy tudja az ember, mire számítson, és ne érje meglepetés. Nem kell azzal hitegetnie magát, hogy ha még ezt az egy dolgot megcsinálja, akkor „tökéletes zsidó” lesz. A hagyomány szerint ahogyan 50 kapuja van a tisztátalanságnak, úgy 50 kapuja van a szentségnek is, és Mózes ebből az 50-ből 49-et ért el (Nedárim 38a). Ha még egyet elért volna, azzal talán befejeződött volna földi pályafutása, hiszen tökéletessé vált volna, így az evilági életre már nem lett volna többé szüksége. Amíg nem vagyunk ezen a szinten, addig megelégedhetünk azzal a sorssal, hogy mindig újabb és újabb szintek kerülnek elénk.

Szántó-Várnagy Binjomin
binjomin.hu

BOSZNIA

Ahol nincs antiszemitizmus

Szarajevóban, Európa Jeruzsálemében járt a Haaretz izraeli napilap újságírója. Hogy miért Európa Jeruzsáleme? Mert itt 100 méteres körben megtalálható békésen egymás mellett a négy világvallás jelképe: a katedrális, a pravoszláv templom, a zsinagóga és a dzsámi.

A szarajevói zsinagóga

A régi askenáz zsinagóga kapuja nyitva van. Nincs biztonsági kamera, nincs fémdetektor, rendőr sem áll előtte. Európa talán legkevésbé védett zsinagógája ez itt, a muzulmán országban, ahol mélyen gyökerezik az etnikai gyűlölet – írja a lap.

Lehet-e az a hely, ahol Európa holokauszt utáni legnagyobb népirtását követték el, a legbiztonságosabb hely a zsidók számára a kontinensen? – teszi fel a kérdést az újságíró.

Jakob Finci, a boszniai zsidó közösség elnöke válaszol neki: Bosznia-Hercegovina egyike azon ritka országoknak, ahol nincs antiszemitizmus. Biztonságban érezzük magunkat. Évszázadok óta élnek itt zsidók.

„Bosznia zsidói soha nem voltak gettóba kényszerítve, a szefárd zsidók (zsidók, akiket 1492-ben Spanyolországból elűztek) leszármazottainak sokkal jobb életük volt a török uralom idején, mint Európa legnagyobb részén abban az időben” – állítja Finci.

1930-ig 12 ezer zsidó élt Szarajevóban, most 2000 egész Boszniában, számuk a holokauszt idején csökkent le drasztikusan. Közel 10 ezer zsidót öltek meg az usztasák, a nácikkal együttműködő horvát fasiszták. A muzulmánok akkor is megpróbálták megvédeni zsidó szomszédaikat, a bátorságuk olvasható az egykori szefárd zsinagógában berendezett zsidó múzeumban.

A polgárháború kitörésekor a boszniai zsidóság csaknem fele elmenekült Izraelbe. Finci egyike azoknak, akik maradtak, és akik kötelességüknek érezték, hogy részt vegyenek a helyreállítási munkákban, humanitárius tevékenységet végezzenek, és segítsenek minden embernek, tartozzon bármelyik vallási közösséghez, Szarajevó ostroma alatt.

A boszniai zsidó közösségből 15 esztendeje egyetlen egy ember sem vándorolt ki Izraelbe, az utóbbi években húsz fiatal vissza is tért onnan. Vonzotta őket, hogy megőrizzék ezt az egyedülálló örökséget, valamint az ingyenes egyetemi oktatás és a nyugodt életmód.

„A szomszédaink többsége muzulmán, hagyományosan a ramadán végén együtt kávézunk, együtt eszünk baklavát. Ez egy muzulmán ország, de európai ország, ahol a zsidóknak nincs semmilyen problémájuk. Itt az embereket nem érdekli, hogy gyűlöljék a zsidókat” – mondja a 24 éves Andrea.

A szarajevói Nemzeti Múzeumban őrzik a zsidóság történetének egyik legjelentősebb emlékét, az Egyiptomból való kivonulásnak, az exodusnak a történetét elmesélő peszáchi Haggadát. Egy zaragozai gazdag zsidó család tulajdona volt, 1492-ben kimenekítették Spanyolországból, Itáliába került. Onnan később egy Kohen nevű spanyol zsidó család vitte magával Szarajevóba, és eladta az Osztrák–Magyar Monarchia idején, 1888-ban alapított Boszniai Nemzeti Múzeumnak. A középkori illusztrált, kéziratos haggadák között kétségkívül az egyik legszebb és legfontosabb a színes miniatűrökkel díszített Szarajevói Haggada.

Szarajevó utcáin a vegyes kultúrák és vallások jól látható megtestesítője a párizsi stílusú kávéházak és a török stílusú kávézók tarka elegye.

Nosztalgikus

Jakob Finci

ZUGLÓÉRT

Dupla gyász a Thököly úton

Jelképes istentiszteletre hívták a zuglói híveket tisá böáv alkalmából. Jelképes volt, mert igazira nem alkalmas a kilenc hónapja leégett zsinagóga. A kormos falak, a sötétség, a pislákoló gyertyák, a sebtében összehordott ülőalkalmatosságok az egykor felégetett Szentélyt idézték.

Alighanem a zuglói az egyetlen zsinagóga volt az idén, amelyben nem kellett mesterségesen létrehozni a gyász megannyi jelét, külsőséges szimbólumait.

A tűzvész óta ez volt a második alkalom, hogy *Kardos Péter* rabbi hívására eljöttek a hívek – most utoljára. Elbúcsúzni a Thököly úti templomtól.

Mert amit a helyére terveznek, az már nem lesz ugyanaz. Annak már csak a címe marad: Thököly út 83.

***

Kardos László főkántor mincha imájával kezdődött az istentisztelet. Ezután Kardos Péter beszédében megemlékezett a jeruzsálemi Szentélyek pusztulásáról, majd a zsinagógát megtöltő hívek előtt így folytatta:

[…] ÉCHO – hogyan? hová?

Ezen az estén minden zsinagógában kihunynak a fények, kialszanak a csillárok, mert a sötétség és a gyertyák pislákolása a gyászt kívánják jelképezni.

(Gergely György fotó)

ÉCHO?

Hová tűntek gyönyörű csillárjaink?

Ezen az estén a tóraszekrényről leveszik a függönyt, hogy ne legyen semmilyen dísz a zsinagógában.

ÉCHO?

Hová tűntek tórafüggönyeink, amelyeket fél század óta családok ajándékoztak templomunknak? Hová tűnt a tóraszekrény?

Ezen az estén a tórákat megfosztják ruháiktól és díszeiktől.

ÉCHO?

Hová tűntek tóráink és tóradíszeink?

Ezen az estén elmennek a zsinagógába, hogy felolvassák Jeremiás próféta siralmait a Szentély pusztulása felett.

ÉCHO?

Hová tűnt a zsinagógánk? Esküvők, születésnapok, névadások, évfordulók, bár és bát micvák egykori színhelye. Ki hallgatja meg a mi siralmainkat?!

Marad az elkövetkezendő hetek haftaráinak mondanivalója: gyásznapotokat örömmé változtatom.

Érjük meg! […]

***

A rabbi rövid előadásában felvázolta az ilyenkor szokásos előírásokat, a zsidó gyász jeleit.

Az eseményhez méltó szomorúsággal végződött a szertartás: a közönség közös kádist mondott a zuglói zsinagógáért.

Mártírjainkra emlékezünk

Győr

A holokauszt 73. évfordulóján a temető ravatalozójában emlékeztek az elhurcolt és meggyilkolt áldozatokra.

Elsőként *Villányi Tibor,* a hitközség elnöke köszöntötte a megjelenteket, külön üdvözölve *Szemerei János* evangélikus püspököt a társegyházak részéről. Elmondta, milyen jelentős zsidó vallási és kulturális élet folyt Győrben a háború előtt, és miként hurcoltak el több mint ötezer embert a városból.

Ezután *Dévényi Dávid* kántor és *Totha Péter Joel* főrabbi megtartották a mártírok emlékére a gyászszertartást.

„Ez a történet, amiről ma beszélek, nem szolgál vigasszal, ennek pedig legszembetűnőbb bizonyítéka az auschwitz-birkenaui föld” – kezdte beszédét a főrabbi. Majd emlékeztetett arra, hogy az antiszemitizmus mindig a gyengeség és a kisebbrendűségi érzés egyik jele, de fogalmazhatunk úgy is, hogy a zsidóellenesség nem más, mint az emberi gondolkodás egyik zsákutcája.

Beszéde végén kiemelte, hogy ez a kor lett a zsidóság hitének legnagyobb próbája, és a mi szolgálatunk: új eget feszíteni az ember feje fölé. Megbékíteni, kibékíteni a vergődő lelkeket. A folytonosan földre néző, anyaghoz tapadó tekinteteket fölfelé irányítani – ez a mi rendeltetésünk.

A résztvevők közösen elmondták a gyászolók kádisát és elhelyezték az emlékezés követi. Ezt követően a Menházban megtekintették a helyi zsidóság történetét feldolgozó kiállítást.

Győr. Totha Péter Joel főrabbi emlékeztet

Karcag

A holokauszt 446 karcagi mártírjára emlékezett a hitközség, amelynek keretében túlélők is gyújtottak gyertyát, őket pedig a későbbiekben virággal köszöntötték.

A temetőben kezdődött a szertartás, majd délben a zsinagóga megnyitotta kapuit mindazok előtt, akik személyesen kívántak osztozni a közösséggel a gyászban. Miután *Csillag Barnabás,* a hitközség elnöke köszöntötte a megjelenteket, a holokauszt jelen lévő túlélői, valamint *Kovács Sándor,* a megyei közgyűlés elnöke, *Dobos László* polgármester és *dr. Kardi Judit,* a Magyarországi Cionista Szövetség elnöke hat gyertyát gyújtottak a mártírok emlékére. Csillag Barnabás ezt követően a magyarországi holokauszt előzményeiről beszélt.

A zsidók ellehetetlenítését megcélzó törvénykezésekkel kezdődött a népirtásba torkolló sötét ideológia térnyerése. A numerus clausus, az első és második zsidótörvény, az 1941. évi XV. törvénycikk után a továbbiakban már a tettlegesség kapott szerepet. 1941. augusztus 27–28-án összesen körülbelül 15-16 ezren haltak meg kivégzésekben, vagy a deportálás során az embertelen bánásmódnak köszönhetően. 1942-ben pedig az „újvidéki razzia” 3340 áldozata közül 700 zsidó származású volt.

Az 1944. március 19-ei német megszállással együtt érkezett az ún. Sondereinsatzkommando, amelynek feladata már a zsidók eltávolítása volt az országból. A számok egyértelműen arról tanúskodnak, hogy a magyar hatóságok nélkül nem lett volna sikere az arányaiban csekély létszámú csoportnak – tudtuk meg Csillag Barnabástól, aki ezután a megemlékezők figyelmébe ajánlotta a hitközség közelmúltban megjelent kiadványát, a „Karcagon zsidóként – megszólal a háború utáni nemzedék” című könyvet. A kötet a holokauszt pusztítását túlélő hazatértek történetét dolgozza fel, de tartalmaz gyönyörű históriákat is még a vészkorszak előttről, és az azt követő időszakból is.

Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter, a város és a térség országgyűlési képviselője levélben rótta le tiszteletét a mártírok előtt, amelyet a hitközség elnöke felolvasott, majd Kovács Sándor, Dobos László és dr. Kardi Judit tartottak emlékezőbeszédet. *Szilágyi Gábor* kántor és *Deutsch László* főrabbi liturgikus szertartása után az épület előcsarnokában a megjelentek elmondták a kádist, majd gyertyát gyújtottak a holokauszt mártírjainak emlékére.

Erdei Orsolya nyomán

Karcag. Deutsch László főrabbi, Szilágyi Gábor kántor és Csillag Barnabás hitközségi elnök gyertyát gyújtanak

IZRAELI SZÍNES

Izraelben is lehet Sziget fesztivál?

Izraelben terjeszkedne a Sziget Kft., és egy ottani céggel együtt rendeznének közösen fesztivált Tel-Aviv környékén. Akár már a jövő évben indulhatnak az izraeli Sziget programjai.

Egy, a Sziget fesztiválhoz hasonló rendezvény izraeli megszervezéséről tárgyal a Sziget Kft. – tudta meg a Népszava *Kádár Tamás* cégvezetőtől. Helyi partnerük a Zappa Group néven ismert ZENY.E. Ltd. A helyszín Tel-Aviv környéke: a rendezvény körülbelül olyan távolságra lenne az izraeli várostól, mint a fő hazai fesztiváljuknak helyet adó Óbudai-sziget Budapest központjától, ám ennél pontosabb adatokat egyelőre nem kívánt megadni. A Sziget mint márkajelzés valamilyen formában megjelenne az ottani fesztivál elnevezésében is. Ismereteink szerint idén idő híján már nem hozzák tető alá az első eseményt, így a tervek egy következő évi rendezvényről szólnak.

Bár a Zappa Group tevékenységének a világhálón viszonylag kevés nyomára bukkantunk, a fellelhető híradások a csoportot Izrael egyik legnagyobb koncertszervezőjeként mutatják be. A Haaretz szerint tizenegy év alatt váltak meghatározóvá. Olyan előadókat csábítottak a közel-keleti államba, mint David Guetta, Bobby McFerrin, Chick Corea, a Prodigy vagy a Pet Shop Boys. Nevüket adták a legnagyobb belga technofesztivál, a Tomorrowland néhány évig élő izraeli változatához is. Emellett szoros kapcsolatban állnak a Tel-Aviv-közeli, több koncerttermes rendezvényközponttal, a Live Parkkal.

Avi Yossef, a Zappa Group nemzetközi szervezője a Népszava megkeresésére megerősítette: „a két vállalkozás 2018-ra vonatkozó együttműködési lehetőségekről tárgyal”. Ilyen tempóval és jó szervezéssel akár a jövő évben elindulhatnak a programok is.

Itt a rabbik izraeli feketelistája

Körülbelül 160-an – köztük a legfontosabb amerikai ortodox rabbik némelyike – szerepelnek azon a „feketelistán” amelyet a Főrabbinátus állított össze. Ha ők igazolják, hogy egy bevándorló zsidó, azt eleve nem fogják, úgy tűnik, elfogadni. Egyre szomorúbb a viszony az izraeli és amerikai zsidó szervezetek között.

Huszonnégy országból sorjáznak a rabbik a napvilágra került listán. Zömük reform és konzervatív, de bőven akadnak köztük ortodox közösségi vezetők is, mint például *Avi Weiss* rabbi, aki elindította az ortodox női rabbiképzést, de más, nála jóval kevésbé liberális modern ortodoxok is, mint *Yehoshua Fass*, egy kivándorlást segítő szervezet vezetője. Szerepel még a jegyzéken a híres modern ortodox rabbiképző, a Yeshiva University egyik munkatársa, egy New York-i modern ortodox zsinagóga rabbija, valamint montreali és New York-i ortodox vezetők.

Az, akinek nem ismerik el a zsidóságát, nem fog tudni még házasodni sem Izraelben. Sok ember életének minőségéről is szó van: gyakran az érkezőknek az otthoni rabbijuk ír igazolást arról, hogy valóban vallását gyakorló zsidó az illető.

A listát maga a Főrabbinátus küldte el egy bevándorlók vallási beilleszkedését segítő szervezetnek, amely azután eljuttatta a Zsidó Hírügynökséghez. A szervezet eredetileg azt akarta elérni, hogy világosabbá váljon, milyen szempontok szerint döntenek arról a Főrabbinátuson, kit tekintenek zsidónak, és ki az, akit nem. Erre válaszul kapták meg a névsort, amely szerintük lényegében „feketelista”. Úgy látják, sokkal súlyosabb a helyzet annál, amit vártak, és döbbenetes az a tiszteletlenség, amellyel a világban tevékenykedő rabbikat kezeli egy izraeli állami szerv.

Tavaly a Főrabbinátus azt ígérte, tájékoztatást fog adni arról, milyen kritériumoknak kell megfelelniük azoknak a rabbiknak, akiket elfogadnak. A JTA-nek most azt mondták, még dolgoznak ezen a szempontrendszeren.

Izrael askenázi főrabbija, David Lau dühösen reagált a hírre, mivel ő maga sem tudott ennek a listának a létezéséről, és így értelemszerűen a kiadására sem adhatott felhatalmazást. Szerinte az eset méltatlan helyzetbe hozza a jegyzéken feltüntetett rabbikat, és a Főrabbinátusnak is árt.

Avi Weiss, a legliberálisabb ortodoxia úttörője úgy véli, hogy fájdalmas és szerencsétlen folyamatok dokumentuma a lista. Nyomatékosan jelezte, hogy nem személyében sértett; az a probléma szerinte, hogy egy izraeli állami intézmény idáig jutott.

Avi Weiss rabbi

Az Izraeli Különleges Erők legveszélyesebb bevetései

A világszerte ismert izraeli titkosszolgálat, a Moszád legjelentősebb akcióit bemutató, 2010-ben publikált könyvük után újabb izgalmas olvasmány jelent meg magyar nyelven Michael Bar-Zohar és Nisszim Misal tollából: a „Nincs lehetetlen küldetés” az izraeli különleges katonai egységek legveszélyesebb bevetéseiről szól.

A szerzők által földolgozott küldetések közül az első 1948-ból való, míg az utolsó 2014-es, ami azt jelenti, hogy a kötet lapjain sorra feltűnnek e bő fél évszázad legismertebb izraeli politikusai és katonái, Ben Guriontól kezdve Ehud Barakon és Ariel Saronon át a mostani miniszterelnökig, Benjámin Netanjahuig. Bepillanthatunk a legendás elitegység, a Sajeret Matkal egyes akcióinak megszervezésébe, képet kaphatunk arról, hogy kik és hogyan irányítják, tervezik és bonyolítják a hadműveleteket, s éles helyzetekben milyen együttműködés alakul ki a legfelsőbb politikai vezetés, a kormány és az ellenzék, a Moszád főnökei és a hadsereg vezetői között.

A leírtak egyik legfontosabb tanulsága, hogy a leggondosabban és legaprólékosabban kidolgozott katonai akció is csődöt mondhat jelentéktelen, ámde váratlan események miatt, azaz modern, 21. századi fegyverzet ide, legendásan képzett katonaság oda, nem létezik olyan küldetés, aminek a sikere előre garantált. Paradox módon éppen ebből az állításból következik a mű másik tanulsága: a legváratlanabb helyzeteket is képes megoldani az olyan katona, aki nem egyszerű zsoldosként, és nem is agyatlan gyilkológépként, hanem a hazája iránt mélyen elkötelezett módon, sőt, morális meggyőződésből harcol. Az akciók sikerességének egyik titka az ilyen harcosok szilárd lélekjelenléte és határozott döntésképessége.

Nem utolsósorban azt is megértjük e könyvből, hogy Izraelben az elmúlt évtizedekben miért éppen a hadsereg elitje adta a politikai élet vezetőit: be kell látni, hogy ezekre az emberekre a közvélemény jelentős része nem katonaként vagy politikusként, hanem Izrael hőseiként tekint. Nemcsak azoknak ajánlom ezt az összeállítást, akiket a katonai akciók érdekelnek, hanem azoknak is, akik mélyebben meg akarják érteni a Közel-Kelet legújabb kori történetét s azokat a történelmi folyamatokat, amelyek a térség politikai eseményeit és háborúit befolyásolják.

A szerzőpáros egyik tagja, az 1938-ban Bulgáriában született Michael Bar-Zohar eredetileg újságíróként, majd politikusként tevékenykedett. Az elmúlt évtizedekben számos művet publikált (többek közt megírta David Ben Gurion és Simon Peresz életrajzát). Nisszim Misal is médiamunkásként vált ismertté: a köztelevízió belpolitikai riportere, majd washingtoni tudósítója volt. A Moszádról szóló könyvük (amely nálunk 2013-ban jelent meg a GABO gondozásában) eléggé nagy port vert fel Izraelben, igaz, kissé méltatlan okokból: a szerzőket ugyanis azzal vádolta meg Ronen Bergman újságíró, hogy a tudomása és engedélye nélkül emeltek át részleteket az ő írásaiból. Nos, Michael Bar-Zohar és Nisszim Misal alighanem sokat tanult az esetből, mert új kötetük számos hivatkozást tartalmaz, és a felhasznált irodalom bőséges jegyzékéből kiderül: az izraeli különleges erők legismertebb akcióit igyekeztek a lehető legalaposabb részletességgel föltárni korabeli újságcikkek, interjúk, beszámolók és a szemtanúk vallomásai alapján.

Kácsor Zsolt / mazsihisz.hu

Zsidónak nézte az arabot

Az illegálisan Izraelben tartózkodó 21 éves kalkiliai palesztin-arab Petach Tikván belépett a központi autóbuszállomás melletti giroszoshoz, és „Allahu Akbar” kiáltással megkéselte az első embert, akit maga előtt látott.

Áldozata, akit zsidónak nézett, az Arab Háromszögben fekvő Ar’ara községből való 32 éves izraeli arab – a falatozó tulajdonosa szerint Egged-buszsofőr –, aki közepes-súlyos sérüléseket szenvedett.

Ezután a felszolgálónőt vette üldözőbe, aki kirohant a helyiségből, és egy közeli pizzáshoz menekült.

Itt a támadó emberére talált: a tulajdonos a pizzasütő lapáttal többször fejbe verte, majd átadta a kiérkező rendőrnek.

Más beszámolók szerint az elkövető menekülni próbált, és járókelők fogták el.

„Az el-Aksza mecset miatt tettem” – mondta kihallgatóinak a rendőrőrsön.

A tettes a közelmúltban büntetve volt terrorcselekményért. „Tévedéséről” később felvilágosították...

Halmos László

Hogy értsd, egy pohár víz mit ér
Ahhoz hőség kell, ahhoz sivatag kell
Hogy lásd, egy napod mennyit ér
Néha látnod kell
Az élet hogyan fogy el.

(Zorán: A szerelemnek múlnia kell)

UTÓDAINK „KEGYELETE”

Üdvözlet Auschwitzból

Az Üdvözlet Auschwitzból egy lengyel művész és kurátor, *Pawel Szypulski* által összeállított könyv, amely egy különleges kollekció alapján készült. Az albumban olyan képeslapok vannak, amelyeket az egykori náci haláltábor, Auschwitz-Birkenau területéről küldtek az odalátogató turisták. A holokauszttal foglalkozó művészetnek egyik központi témája a csönd; és annak a kérdése, hogy mi helyes, mindig döntő fontosságú. A Pawel Szypulski által összegyűjtött képeslapok egy radikálisan másféle – fecsegő és nem odaillő – narratívát vetnek fel. Könyve a holokauszt kollektív emlékezetéről beszél, de ez teljesen különböző attól az emlékezettől, amely a magas művészetekben és a tudományos diskurzusban van jelen. Az Üdvözlet Auschwitzból egy gondolatprovokáló vizuális esszé a nyelv és a kép kudarcáról az emberi történelem egyik legnagyobb katasztrófája által okozott szociális trauma feldolgozásában.

Szypulski 2008-ban kezdte el a projektet, amikor legelőször értesült ezeknek a képeslapoknak a létezéséről. Először a módszert kereste, hogyan juthatna hozzájuk: ösztönösen az antik boltokkal és bolhapiacokkal kezdte, de elég gyorsan kiderült, hogy ez egy rendkívül időigényes, vagy inkább alig járható út lett volna, így végül az összes képeslapot aukciós oldalakon vette meg. Minden második héten az aukciós oldalak képeslap részénél beírta, hogy „Oswiecim” (Auschwitz lengyel megfelelője), végigböngészte a találatokat, és csak azokat a képeslapokat vette meg, amelyeket megjelöltek mint „keringőt” – tehát azokat, amelyekre írtak, felbélyegezték és elküldték. Szypulskit azok a képeslapok érdekelték, amelyeken volt írás, üdvözlet, mert azoknak volt történetük. A képeslapokat különböző helyekről küldték, némelyiket Oswiecim városában, másokat a múzeum üzletében vették, de úgy tűnik, hogy az ilyen jellegű képeslapok más helyeken is elérhetőek voltak. Szypulski nem kereste és soha nem is szándékozott kapcsolatba lépni a feladókkal vagy a címzettekkel. „Ez mindannyiunkról szól, az emberekről, akik az auschwitzi holokauszt utáni világban élünk. Az első dolog, amit csináltam, amikor elkezdtem ezt a projektet, hogy eltakartam a neveket és címeket. Nem azért, mert illegális megsérteni a magánszférájukat, hanem mert nem akartam az Üdvözlet Auschwitzbólt konkrét emberekhez kapcsolni.”

A gyűjtemény első képeslapja az 1950-es évekből tűnik fel, de az egykori koncentrációs tábor már közvetlenül a háborút követő években vonzotta a látogatókat. Ahogy *Iwona Kurz* lengyel történész a könyvhöz tartozó szövegben megemlíti, ezek a látogatók zarándokok voltak, „a tömeggyilkosság helyeinek szent dimenziójára helyezve a hangsúlyt”. De mindezt gyorsan felváltotta a halál megtapasztalásának egy másik, szekuláris – és látványos – módja a már múzeummá alakított haláltáborban. A képeslapok pedig pár éven belül feltűntek. Mintha az üdvözletek írásakor nem lettek volna tudatában a haláltábor létezésének, vagy éppenséggel meg szerettek volna feledkezni róla. Így a mindennapos örömök, bánatok, a hétköznapi élet triviális mozzanataiba és pillanataiba láthatunk bele.

A megírt, felbélyegezett és családnak, barátoknak, ismerősöknek elküldött képeslapokon a kép és a szöveg közti összeférhetetlenség adja a feszültség érzetét. Utóbbi a legtöbbször banális és konvencionális közhelyeket tartalmaz. Az egyiken valaki azt írta, hogy „üdvözlet Auschwitzból”, és a post scriptum résznél hozzátette: „minden rendben van, csak téged és a napfényt hiányolom”. A lap eleje a haláltábor képét mutatja, magába foglalva a krematórium kéményét és a bejárati kaput. Egy másik lapon ezt lehet olvasni: „Egy rakás baráti üdvözlet Auschwitzból, a nyári szél suhogásával, a testvéredtől, Czeskától.” A képen a tizenegyes, úgynevezett halálblokk látható. Egy, a gázkamra belsejét mutató lap hátsó oldalán a szöveg: „A legjobbakat Auschwitzból, a Szomszédok”. Vagy: „Irka üdvözletét küldi. P.S. Kedveseim, ha nem gond, Krystyna és én 23-án érkezünk. Gyertek értünk az állomásra. Pontosan”. Tiszta, reflektálatlan képeslapi kommunikáció. Pontosan az, amit elvárunk egy átlagos utazásról küldött képeslap szövegétől. Csakhogy ez nem egy átlagos utazás. Miért akarna valaki ilyen képeslapot írni Auschwitzból? Ez az a kérdés, amely folyton a fejünkben jár, ahogy látjuk és olvassuk ezeket a képeket és szövegeket.

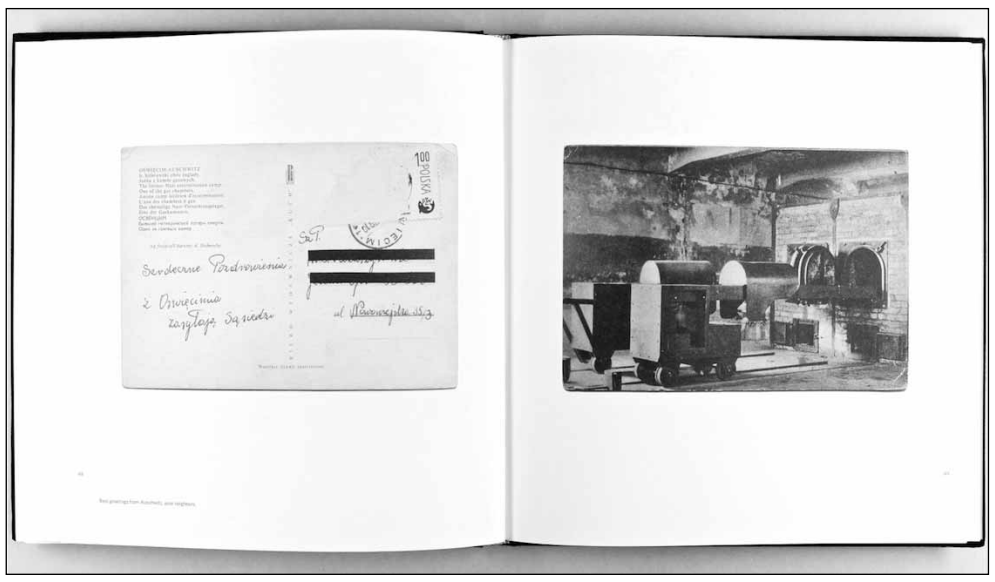

A képeslapra írt szöveg: „Szívélyes üdvözletüket küldik Auschwitzból a szomszédok”

Egy nem kielégítő, de részleges magyarázat lehet az, hogy ezek a képeslapok önmagukban egy olyan, szélesebb képeslapkultúra részei voltak, amely a huszadik század nagy részében eleven volt. A képeslap korai hagyományában a vér és a kegyetlenség a normális tartalom része volt, mint például azon képeslapok esetében, amelyek kivégzéseket, lincseléseket, atrocitásokat mutatnak az első világháború idejéből. Ez természetesen nem homályosítja el ezeknek a képeslapoknak az ellentmondásos és sokkoló aspektusát, amelyet magukban hordoznak. Minél inkább hasonlít egy auschwitzi képeslap egy valósra, annál furcsábbnak tűnik.

Kurz szerint a küldők képtelensége arra, hogy lássák ezeket a helyeket és a valóságot a kép mögött – hogy észrevegyék annak igazi, horrorisztikus természetét –, talán végül ugyanannak az érzéketlen kultúrának a része, amelyben ma is részt vesszünk. Ahelyett azonban, hogy ezeket az egyéni cselekedeteket ízléstelennek vagy barbárnak titulálnánk, látni kell, hogy egy bizonyos módon ez a modernitásnak ugyanaz a fajta banalitása, amely, állítja Kurz, a holokausztot létrehozta. A történész szerint ami igazán megütköztető ezekben a képeslapokban, végül is az – utalva Zygmunt Bauman híres könyvében, A modernitás és a holokausztban írtakra –, hogy a banális modernitás ugyanazon struktúrájában maradtunk, amelyen a tábor és a tömeggyilkosság alapult.

Szypulski egy általánosabb figyelmetlenségről beszél, amely a holokauszt örökségével való mindenféle találkozásnál jelen van, illetve a tényről, hogy mindent egybevetve, nincs hozzáférésünk ahhoz, hogy mi a népirtás. „Ha képesek lennénk érzelmileg megérteni a holokausztot, képtelenek lennénk normális életet élni, így ami a megértést illeti, ez egy fal, ugyanakkor egy önvédekező mechanizmus is, amely megengedi, hogy tovább működjünk. Mindez pedig olyan messzire megy, hogy képessé tesz bennünket arra, hogy üdvözletünket küldjük Auschwitzból.” Ugyanakkor Szypulski szerint a holokauszttal foglalkozó tudósok, művészek nincsenek sokkal előrébb, mint azok az emberek, akik a képeslapokat küldték, vagy bárki más: „az egyetlen különbség csak az, hogy mi érezzük, hogy egy Auschwitz utáni világban vagyunk, míg sok ember egy Auschwitz nélküli világban él, mintha soha meg se történt volna. Ezek a képeslapok bizonyítékok, hogy sokan úgy megyünk Auschwitzba, hogy valójában nem is megyünk Auschwitzba, és egy Auschwitz nélküli világban folytatjuk az életet”.

Az Üdvözlet Auschwitzból célja azonban nem az, hogy valamiféle elmarasztaló kritikát fogalmazzon meg ezekkel a jelenségekkel kapcsolatban. „Ez a projekt nem ítélkezik. Ez nem arról szól, hogy a morális felsőbbrendűség tudatában ujjal mutogatunk emberekre, vagy kritizáljuk azokat, akik képeslapot küldtek Auschwitzból. […] A [projekt] célja kétségkívül nem a bírálat, mert nem akartam rávenni az embereket, hogy abbahagyják a képeslapok küldését vagy gyártását. Azért csináltam ezt a könyvet, mert érdekeltek az emberek, akik a traumatikus történelmi események »mellett« vannak. Angolban van egy tökéletes szó erre: bystander [bámészkodó, néző]. Tudni akartam, az emberek mit csinálnak, amikor közel vannak valami retteneteshez.”

Mai Manó Ház / Gáspár Balázs

Elfordított tekintet

A német Munkaügyi Minisztérium a nemzetiszocialista rezsim idején

„A Birodalmi Munkaügyi Minisztérium a nemzetiszocializmusban” című könyvet a napokban adták át *Andrea Nahles* szövetségi munkaügyi miniszternek. A kötet három évig készült, hattagú történészbizottság – német, brit, svájci és holland szakemberekkel – elemezte a fent említett intézmény „barna” múltját.

A minisztériumok és a hatóságok csak a háború befejezése után hat évtizeddel kezdték el az 1945 előtti időkben végzett tevékenységük alapos vizsgálatát. Az újrakezdés ára az „elfordított tekintet” volt, mert a demokrácia megvalósításában a régi elit egy része is részt vett – írja a Spiegel cikkének szerzője, *Markus Dettmer*.

A nemzetiszocializmus egy adott intézményben kifejtett hatását – *Joschka Fischer* akkori külügyminiszter indítványára – 2005-ben kezdte el tanulmányozni egy történészcsoport a Német Szövetségi Köztársaság Külügyminisztériumában. Példáját egyik hivatal után követte a másik. Ma már a Szövetségi Kancellária is elengedhetetlennek tartja, hogy szakemberek elemezzék a hitleri időkben kifejtett tevékenységét.

A Munkaügyi Minisztériumban vezető szerepet betöltő hivatalnokok a háború után próbálták tisztára mosni korábbi szervezetüket, egyúttal próbálták saját magukat is kedvező fényben láttatni. A történészbizottság viszont más képet rajzolt arról a minisztériumról, amely nem passzívan irányított, hanem meghatározó szerepre tört a nemzetiszocialista államban. Mivel a tisztviselők a Hitler körüli hatalmi központhoz csak korlátozott mértékben kerülhettek közel, igyekeztek hát azt nyújtani, amit a legjobban tudtak: a lehető leghatékonyabb módon és szabályosan megvalósítani a politikai vezetés utasításait. Kialakítottak egy rendkívüli hatékonyságú tárcát, amely stabilizálta a nemzetiszocialista rendszert, ellátta munkaerővel, és a háború utolsó napjáig minden erejével segítette a termelés folytonosságát.

Annak idején, még 1919-ben, a Munkaügyi Minisztériumot azért hozták létre, hogy segítsék a hadirokkantak ellátását. A weimari köztársaságban (1919–1933) a jóléti állam kiépítésével még nagyobb jelentőségre tett szert az intézmény. 1937-től a náci párttagok addigi 20 százalékos aránya megugrott, mert a nemzetiszocialista hűség és a párttagság a hivatali alkalmazás fontos feltétele lett.

A második világháború kezdetéig a Munkaügyi Minisztérium 16 részből álló szuperminisztériummá nőtte ki magát. Vezetői az ideológia területén is egyetértettek a nemzetiszocialista kormánnyal: Németországnak újra nagyhatalommá kell válnia. A demokráciát és a szakszervezeteket csak kevesen hiányolták. Még a faji őrület sem tántorította el őket a nagyhatalmi státuszról szőtt álmodozástól.

Megdöbbentő, hogy 1933-ban Franz Seldte miniszter az újonnan épített szociális lakások elosztásához olyan irányelveket adott ki, hogy „alacsonyabb értékű”, azaz öröklött betegségben és testi gyengeségben szenvedő személyek nem kaphatnak ezekből az új lakásokból, mert gyengítik „a népi erőt”. Az árja származást minimum a dédszülőkig kellett bizonyítani. A zsidókat a nürnbergi törvények már két évvel azelőtt lefokozták másodrendű állampolgárokká.

A Munkaügyi Minisztérium lett a háborús gazdaság előkészítésének és megszervezésének központi támasza. Minél nagyobb szaktudással rendelkező résztvevőkre volt szükség Hitler háborús terveihez, annál nagyobb lett a tárca hatalma: megtagadhatott munkahely-változtatással kapcsolatos kérelmeket, „államilag fontos munkához” kirendelhette – akarata ellenére is – a dolgozót. Lengyelország 1939-es lerohanása után több millió férfit vontak ki a munkaerőpiacról. Helyettük 1940-től lengyel és francia hadifoglyokat alkalmaztak.

Amikor 1941-ben a németek Moszkva kapui előtt vereséget szenvedtek, a nemzetiszocialista rendszer úgy döntött, hogy sokkal több külföldit fog a termelésbe állítani. A Birodalmi Munkaügyi Minisztérium tisztviselői szívesen segédkeztek ennek a megszervezésében. A kényszermunkára kirendeltek követték a Wehrmachtot a megszállt területeken és működtették a háborús gazdaságot. A körülbelül tizenkét millió kényszermunkást brutális módszerekkel deportálták a „birodalom” területén belül.

A kényszermunka során a nácikban működött a rasszista motiváció. Olyan nyugati országokban, mint például Franciaország vagy Belgium, még valamennyire visszafogták magukat, nehogy veszélyeztessék a hadiipar termelését. Kelet-Európát viszont a munkaerő, az élelmiszer- és a nyersanyagtartalékok olyan tárházának tekintették, ahol nem tartottak attól, hogy fennakadás lehet az ellátásban, így szabadjára engedték indulataikat.

A Munkaügyi Minisztérium részt vett az európai zsidóság üldözésében és meggyilkolásában is. A hivatalnokok természetesen nem maguk céloztak a foglyokra, hanem 1943-ig ők regisztrálták és határozták meg a megszállt területek zsidó gettóinak azt, hogy ki munkaképes és ki nem, ami életet vagy halált jelentő döntés volt. Akit „dolgozó zsidónak” jelöltek meg, még reménykedhetett egykét nap további életben. Aki viszont már nem tudott keményen dolgozni, azt a személyt mint „munkaképtelen teheregzisztenciát” meggyilkolták.

A háború után a szövetségesek a munkaügyi és szociális központból eltávolították csaknem valamennyi – korábban vezető posztot betöltő – nácit. A Német Szövetségi Köztársaság megalapítása után viszont a hivatalnokok gyorsan megtalálták a minisztériumba visszavezető utat. Ezt a folyamatot Konrad Adenauer (1949–1963 között kancellár és egyúttal külügyminiszter) szövetségi törvénnyel is támogatta: 1951-től kezdődően valamennyi állami munkahely 20 százalékát fenn kellett tartani azoknak a tisztviselőknek, akiket a „nácitlanítás” sem „főbűnösnek”, sem pedig „terheltnek” nem minősített. Így a nemzetiszocialista hivatalnokok túlnyomó többsége visszatérhetett a Munkaügyi Minisztériumba, több esetben velük együtt a „hálózatuk” – barátaik, volt kollégáik – is.

A Munkaügyi Minisztériumban 1960-ig a vezető pozíciók 70 százalékát a korábbi Nemzetiszocialista Munkáspárt volt tagjai töltötték be! Ilyen arányban egyetlen más minisztériumban sem dolgoztak korábbi nácik.

Konrad Adenauer úgy nyilatkozott erről, hogy „addig nem öntjük ki a piszkos vizet, amíg nincs helyette tiszta”!

Sokan „fű alatt”, szégyenkezés nélkül mentették át magukat az új társadalomba.

De a „piszkos vízzel” kapcsolatban csodával határos az, ami történt, amit felmérni, megérteni sem igen tudunk, és eléggé nem is méltattunk, írja tanulmányában *Thomas Schmidt*: Németország mindennek ellenére demokratikus ország lett.

Fordította és összeállította: Benyó Marianna

Felhasznált irodalom:

Dettmer, Markus
Der Mytos
Der Spiegel, 26/2017

Koefer, Daniel
Diplomatenjagd: Joschka Fischer, seine Unabhängige Kommission und Das AMT
2013, Kindle Edition

Unanhängige Historikerkommission – Auswärtiges Amt
https://de.wikipedia.org/.../
Unabhängige-Historikerkommission

APRÓ-HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikusmester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétvégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben (III. em. 312-es üzlet), a II., és a VI. kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Eladó és kiadó ingatlanokat keresünk! Budapesti Ingatlanközvetítő Kft. 06-1-200-4972.

Idősgondozást-házvezetést vállal bentlakással leinformálható, 64 éves hölgy. 06-30-205-7835.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Alapítvány keres olyan önkéntes munkatársakat, akik időnként szívesen látogatnának idős kórházi betegeket. 321-3497, esti órákban.

Hírek, események röviden

– Lecsó a Klubban. A Herman Lipót Idősek Klubjában lecsópartival és utána zenés műsorral várjuk kedves vendégeinket augusztus 29-én, kedden, 13 órától. A programra elõzetes regisztrációt kérünk a Szociális Osztályon.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

103 ÉVET ÉLT

Nem engedték indulni a berlini olimpián

103 éves korában meghalt az az egykori magasugró, akit a nácik zsidó származása miatt eltiltottak a Berlinben rendezett olimpián való részvételtől – számol be róla a zsido.com.

Margaret Bergmann Lambert New Yorkban hunyt el – erősítette meg a sajtónak unokahúga. 1936 júniusában, egy hónappal az olimpia előtt Gretel Bergmann, ahogy akkor hívták, a legjobb eredményeket érte el, győzelemre esélyes volt. A nácik először kifejezetten akarták, hogy induljon, ezzel demonstrálva a külföldiek felé, hogy minden rendben van Németországban. Nem sokkal később azonban arról kapott tájékoztatást, hogy nem kvalifikálta magát a versenyre, még az addigi eredményeit is törölték a nyilvántartásból – olvasható a jta.org cikkében.

A JTA is beszámolt arról 1936. július 16-án, hogy Bergmann kikerült a német olimpiai csapatból. A Goebbels által felügyelt korabeli lapok azt írták róla, hogy „nem lett volna esélye a kiváló amerikai és japán versenytársakkal szemben”. A számot végül a magyar Csák Ibolya nyerte picit gyengébb eredménnyel, mint amit korábban Bergmann ugrott (Csák Ibolya is szép kort élt meg, 2006-ban halt meg, 91 éves korában).

1937-ben sikerült papírokat szereznie és kivándorolni az Egyesült Államokba. 1980-ban az izraeli Wingate Intézet beválasztotta a legkiválóbb zsidó sportolók közé, és egykori hazája, Németország is elismerésekben részesítette, szülővárosában stadiont neveztek el róla. 2004-ben az HBO dokumentumfilmet szentelt az életének.

Európa mi vagyunk – Európa az, amivé tesszük!

Ez lehetne a jelmondata annak a kezdeményezésnek, amelyet az evangélikus egyház keretei között létrejött német szervezet, az Aktion Sühnezeichen Friedensdienste (ASF, Bűnjel Békeszolgálat Akció) hirdetett meg azért, hogy közelebb hozza egymáshoz a különböző nemzetiségű, kulturális hátterű, történelmi örökséget hordozó társadalmi csoportokat Európában.

Az alapítókat a német nemzetiszocializmus bűntettei és a hatástörténeti szembenézés motiválta. Próbálnak jóvátenni annyit, amennyit ma, a háború után több mint hetven évvel, még egyáltalán lehetséges.

A nyári tábor, amelyet ebben az évben a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület együttműködésével szerveztek, nem csupán hagyomány-, de műfajteremtő is lehet e téren.

Július közepén közel harminc fiatal érkezett Budapestre főként Németországból, emellett Bulgáriából, Lengyelországból, Görögországból, Hollandiából is, hogy megismerkedjenek a fővárosi zsidó közösség mindennapjaival. Bejárták a zsidóság számára fontos helyeket, találkoztak különböző szervezetek képviselőivel, fiatalokkal, idősebbekkel, köztük olyan holokauszttúlélőkkel, akik szívesen beszélnek az életükről.

Ugyanakkor itt-tartózkodásuk során aktív részesévé váltak a budapesti zsidóság közösségi életének is, folyamatosan és tevékenyen dolgoztak a Kozma utcai temetőben is, hogy befogadást nyerjenek, s egyúttal valamiféle nyomot hagyjanak maguk után.

A lébényi mártírok tömegsírjánál *Fotó: Braun Vera*

A nyári tábor, amelyet ebben az évben a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület együttműködésével szerveztek, nem csupán hagyomány-, de műfajteremtő is lehet e téren.

Házigazdaként a Mazsike arról is gondoskodott, hogy a fiatalok megismerjék a hazai zsidóság múltját, történelmi örökségét is. Találkozókat szerveztek történészekkel, politikusokkal, művészekkel. Szabadidős tevékenységként például koncertek, városnéző séták is szerepeltek.

Szép kezdeményezés, a szándék is jó, érdemes valóban akár évente megrendezni.

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Aug. 18.	Szombat reggel Aug. 19.	Péntek este Aug. 25.	Szombat reggel Aug. 26.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.45	8.00	19.30	8.00
Alma u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	19.00	9.00	19.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	20.00	9.00	19.50	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	19.00	8.30	19.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	19.20	8.00	19.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Fürdő u. 1.)	18.30	8.30	18.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Augusztus 18. péntek	Év 26.	Gyertyagyújtás: 7.55
Augusztus 19. szombat	Év 27.	Szombat kimenetele: 8.39 Újholdhirdetés
Augusztus 21. hétfő	Év 29.	Jom kippur kátán
Augusztus 22–23. hétfő	Év 30-Elul 1.	Újhold (kedd–szerda)
Augusztus 25. péntek	Elul 3.	Gyertyagyújtás: 7.19
Augusztus 26. szombat	Elul 4.	Szombat kimenetele: 8.25

Feloszlatja magát a magyar neonáci szervezet

Megszűnik a magát hungaristának tartó Pax Hungarica Mozgalom, mert a sorozatos csalódások miatt végül elfogyott a tagság – jelentette be közleményében *Domokos Endre János,* a szervezet vezetője.

A tagok egy része radikálisabb mozgalomra készült, mint amit valójában kaptak, míg mások abban reménykedtek, hogy a hungarista mozgalom fogja felváltani a sokak szerint a néppártosodás útjára lépő Jobbikot, de mindhiába – írja Domokos.

A vezető szerint csupán egy maroknyi ember tudta értelmezni, miről is szól az ő „küldetésük”, azonban „a létért folytatott küzdelem beszippantotta őket, így a hungarista mozgalom mára csak árnyéka maradt önmagának”.

A fenti okokra hivatkozva döntött úgy Domokos, hogy feloszlatja a Pax Hungarica Mozgalmat. A PHM megmaradt vagyona a Szabad Szellem Alapítványt fogja gyarapítani, a Kitartás.net néven működő hírportáljuk pedig az ősz folyamán megszűnik.

atv.hu

Rekordszámú antiszemita incidens Nagy-Britanniában

Soha nem tapasztalt számú antiszemita incidens történt az idei év első felében Nagy-Britanniában a nemrégiben ismertetett legfrissebb összesítés szerint – írja az MTI.

A 300 ezres brit zsidó közösség védelmére alakult biztonsági tanácsadó szervezet, a Community Security Trust (CST) 16 oldalas tanulmányában közölte, hogy 2017 első hat hónapjában 767 antiszemita indíttatású verbális, online felületeken elkövetett vagy közvetlen fizikai támadásról szerzett tudomást.

Ez 30 százalékos emelkedés a tavalyi azonos időszakban jelentett 589 ilyen incidenshez képest, és a legmagasabb szám, amelyet a CST bármely korábbi év első feléről eddig feljegyzett azóta, hogy 1984-ben elkezdte tevékenységét.

Az idei év első felében történt antiszemita incidensek közül 80 minősült közvetlen fizikai támadásnak. Ez szintén rekord, és 78 százalékkal meghaladja a tavalyi első hat hónapról jelentett, antiszemita indíttatású fizikai erőszakcselekmények számát.

A CST kimutatása szerint a havonta feljegyzett antiszemita incidensek átlagos száma most már meghaladja a 2011–2013-as időszak átlagának kétszeresét.

A szervezet szerint nem lehet egyetlen kifejezett okhoz kötni a zsidóság elleni atrocitások számának emelkedését, de a hosszú távú folyamatokból az látszik, hogy a Gázai övezetben 2014-ben végrehajtott izraeli hadműveletek óta tartósan magas az ilyen incidensek száma.

A CST jelentése szerint 59 százalékkal több rongálásos jellegű támadás történt zsidó tulajdonban lévő ingatlanok, köztük vallási intézmények ellen az idei első félévben, mint egy évvel korábban. A zsidó iskoláknál történt antiszemita incidensek száma 22 volt, több mint a kétszerese a 2016 első felében feljegyzett ilyen eseteknek.

További 19 kifejezetten antiszemita incidens zsidó iskolákba vagy onnan hazafelé tartó gyerekeket ért, ezek közül tíz közvetlen fizikai támadás volt.

Az antiszemita incidensek elkövetőinek többsége, 51 százaléka a CST meghatározása alapján „fehér európai” volt, az „arab, észak-afrikai háttérű” meghatározás a szervezet szerint az elkövetők 5 százalékára illett rá.

Az idei első félév antiszemita incidenseinek 76 százaléka Londonban és Manchesterben történt. E két nagyvárosban élnek a legnépesebb brit zsidó közösségek.

Amber Rudd belügyminiszter a CST jelentését kommentálva kijelentette: a gyűlölet vezérelte bűncselekmények elleni kormányprogram is hozzájárult az ilyen esetek bejelentési rátájának javításához, ám „egyetlen antiszemita incidens is éppen eggyel több, mint amennyi elfogadható lenne”.

Rudd szerint a brit kormány az idén 13,4 millió fontot (4,6 milliárd forintot) fordít a zsidó intézmények védelmére.

Hazatértek – sikeresen

A fenti cím nem repüléstechnikai manőverről szól, hanem a 20. Maccabi Világjátékokon július 4–18. között Izraelben nagy sikerrel szereplő magyar zsidó sportolókról. Az ember már azt sem nagyon érti, hogy hozhattak be a vámon ennyi nemesfémet, 3 aranyat, 10 ezüstöt és 12 bronzérmet. Fáradtan, de nagy boldogsággal állt rendelkezésünkre a sikerek egyik fő kovácsa, *Jusztin Ádám*, a Maccabi-VAC elnöke, a magyar küldöttség vezetője, aki *Knopp András* delegációvezetővel osztozott az örömökben.

– Várakozásainkat minden korosztályban és sportágban jóval túlteljesítették versenyzőink – kezdi tájékoztatásunkat Jusztin Ádám. – A világból összesereglett mintegy tízezer sportoló között delegációnk komoly sikereket ért el, tekintélyünk, szerepünk megerősödött a Maccabi Világ közösségében. *Kunos Zsuzsa* (Kunos *Péternek,* a Mazsihisz–BZSH ügyvezető igazgatójának a lánya) és *Sterck Laura* aranyérmes lett a karatékák küzdelmében, *Murinai Dániel* pedig a taekwondósok közül állhatott a dobogó legfelső fokára.

Nagyon szépen teljesített a vívó *Singer Martin* (a berlini Európa-bajnokság győztese) és a férfi vízilabdacsapat, amelyik éppen hogy lemaradt a komplett izraeli válogatott mögött.

A női vízilabdázók harmadikok lettek, a junior fiúk, akik nagy esélyesei voltak a tornának, rosszul kezdték a versenyt, de így is negyedikek lettek.

Jól küzdött bronzérmes úszónk, *Békesi Dániel* és a futsalcsapatunk, valamint a triatlonistáink. A Maccabi women összetett versenyében *Boros Zsófi* ezüstérmet szerzett.

– Mindeközben zajlottak a versenyeken kívüli események.

– A Maccabi Világszervezet központjában (MWU), Ramat Ganban emlékművet avattak a magyar mártír zsidó sportolók emlékére. Ezen az ünnepségen részt vett *Heisler András,* a Mazsihisz elnöke is Kunos Péter ügyvezető igazgatóval együtt. Zsidó sportolóink sikereiről, emlékükről kiállítást is tartottunk. Meg kell mondanom, hogy sporttörténészünk, *Szász György* kiváló munkát végzett. És – természetesen – a sokoldalú találkozókon a fő téma a 2019-ben Budapestre tervezett Európai Maccabi Játékok voltak. Tájékoztattuk az országok vezetőit, hogy a szervezők gőzerővel dolgoznak a játékok infrastruktúrájának kialakításán. Budapest és Közép-Európa legnagyobb zsidó közössége, a magyar kile nagyon ki akar tenni magáért, emlékezetessé szeretné varázsolni a nagy sporteseményt.

– Sikerült valamit ellesni a mostani Maccabiah rendezéséből?

– Azt kell hogy mondjam, ez a jubileumi 20. versenysorozat volt a legjobb, a legszervezettebb. Nagyszerű volt a jeruzsálemi megnyitó a Teddy Stadionban. Talán még ezt is felülmúlta a záróünnepség a legnagyobb izraeli katonai bázison, ahol *Bar Raffaeli* szupermodell vezette a műsort.

Úgy búcsúztunk el barátainktól, mindenekelőtt az európai csapatoktól, hogy két év múlva veletek Budapesten!

Molát Ferenc

A 20. Zsidó Kulturális Fesztivál elé

Kéretik kapaszkodni, kezdődik a 20. Zsidó Kulturális Fesztivál, amely mára Európa egyik legnagyobb és legismertebb programsorozatává fejlődött.

Mint minden évben, most is minden igényt kielégítő volt a sajtótájékoztató a Goldmark Teremben, melyre mások mellett meghívták az írott és elektronikus média képviselőit is.

Farkasházy Réka színművész köszöntötte a jelenlévőket, *Kunos Pétert,* a BZSH–Mazsihisz ügyvezető igazgatóját, *Heisler Andrást* és *Ács Tamást,* a Mazsihisz és a BZSH elnökeit, *Frölich Róbert* országos főrabbit, majd az első sorokban helyet foglaló zenészeket, előadókat.

Heisler András az extrém időjárásra (is) utalva szórakozással, zenével és prózával, intellektuális kihívásokkal, gondtalan nevetéssel jósolt szeptember 3. és 14. között forró két hetet.

A Mazsihisz elnöke felelevenítette az 1997-es kezdetet: az akkori fesztivál a zsidó közösség saját kis kulturális forradalmát jelentette, nyitást a társadalom széles rétege felé, bemutatkozásunkat, annak az értékteremtő szimbiózisnak a felvillantását, amelyet a magyar és zsidó kultúra egymásra hatása okozott.

Heisler András szólt a zsinagógai helyszínekről, a gazdag zenei és prózai programkínálatról. Meglepetéseseményt emelt ki: izraeli, német és lengyel művészek komolyzenei triója a békéért muzsikál a Hegedűs Gyula utcai zsinagógában.

Mint mondta az elnök: sikeres fesztivált a média segítsége nélkül nehéz, érdeklődő közönség híján lehetetlen szervezni.

Végül elhangzott: a Fesztivál szlogenje – a változó világra nyitott zsidóság – biztosan tartalmat nyer e két hét során.

Ács Tamás a sajtótájékoztató helyszínéről, annak történelmi jelentőségéről beszélt. A Goldmark Terem színpada szolgált – az OMIKE-nek köszönhetően – egyedüli fellépési lehetőségként akkor, amikor a zsidó színművészek, előadók sehol máshol nem játszhattak. Emléktáblával, tisztelettel emlékezünk rájuk – tette hozzá Ács Tamás.

A BZSH elnöke elmondta azt is, hogy a fesztivál programegyüttese nem kizárólag zsidóknak szól, hanem mindazoknak, akik szeretik a magyar kultúrát. Prózai és zenés eseményekre hívta fel a figyelmet, hozzátéve: ma már, kilépve a korábbi keretekből, történelmi, nagy múltú zsinagógák is méltó helyszínül szolgálnak. Nyitott kapukkal, jó szóval várunk minden érdeklődőt, hangsúlyozta.

Az ügyvezető igazgató, Kunos Péter pénzügyi, gazdasági szakemberként az eseménysorozat anyagi vonzatairól, az elfogadható támogatásokról, a szponzorokról tájékoztatott. Kiemelte: az elmúlt évben igyekeztünk felnőni a feladathoz, idén már a Broadway Event Közhasznú Nonprofit Kft. bevonásával, együttműködésével. A Dohány utcai zsinagóga programjait (marketing-irányítás) már ők szervezték, a többi a mi feladatunk.

Ezután következett néhány művész, akik kedvet csináltak produkciójukhoz. A Budapest Klezmer Band és a Budapest Bár együtt zenéléséről *Fegya* és *Farkas Róbert* beszélt, a Trio Midnight *Szakcsi Lakatos Bélával, Tony Lakatossal Gábor S. Pál* zeneszerző örökzöld dalait idézi meg, aki megindítóan szólt az elpusztított romákról.

Malek Andrea – aki számára az éneklés önterápia – és *Jáger Bandi* köszönetet mondott mindazoknak, akik lehetőséget adtak számukra, majd kérték, új formációjukat fogadják szeretettel.

Masa Tamás és *Beke Farkas Nándor,* a Sabbathsong Klezmer Band és a 100 Tagú Cigányzenekar vezetői muzsikustársaikkal Budapesttől Jeruzsálemig vezetik a nagyérdeműt a zene szárnyán.

„A lélek hangja – énekhang, tánc-pantomim, meditáció” programot *M. Kecskés András* és *Csonka Zengő Anna* mutatta be.

Szeman Béla és *Borgula András* a Dohány Színpad képviseletében a Goldmark Teremben hoznak létre darabokat.

Hozzászólások következtek, amelyekre korrekt és azonnali válaszok hangzottak el.

Az idei Fesztivál előprogramjaként a Frankel Leó úti zsinagóga ad otthont egy vidám, nyárbúcsúztató klezmerestnek.

A művészekről közös fotó készült, a média munkatársai interjúkat készítettek, villantak a vakuk, felvevőgépek zizegtek.

Bővebben a programfüzetben olvashatnak az előadásokról és a helyszínekről. Érdeklődni és jegyeket vásárolni a zsidokulturalisfesztival.hu és a broadway.hu oldalon, valamint az ismert jegyirodákban lehet.

Gál Juli

MAGÁNNYOMOZÁS FELSŐFOKON!

* * *

KOBA DETEKTÍVIRODA:

06-70-647-7766,

www.kobadetektiv.hu

„Történelmi”

Öninterjú

– Rabbi úr, Ön is történelminek tartja Netanjahu látogatását?

– Nem, én „történelminek”!

–???

– Tudniillik kiderült, amíg miniszterelnökünk minden adandó alkalommal kijelenti, hogy megvéd bennünket, addig Netanjahu tudatja velünk, hogy ő (Izrael) nem!

– Na és? Nem elég, ha egyvalaki véd meg?

– Dehogynem. Csak akkor nem kellene felolvasni a mindenkori izraeli államelnök levelét zsinagógáinkban, amelyben biztosítja a gáluti zsidóságot, hogy Izraelre mindig számíthat, ha bajba kerül. Ezt sokan úgy értelmezték, ha netán életveszélybe kerülnénk zsidóságunk miatt, akkor a zsidó állam tettlegesen megvéd bennünket – itt!

– Ha alijáznak, csak akkor!

– Csakhogy a túlélők másképp értelmezték eddig. Most kiderült, Izrael nem foglalkozik azzal, mit nevezünk antiszemitizmusnak, nem szól ellene. Akinek ez nem tetszik, az alijázzon.

– Hát nem természetes, hogy egy ország a saját érdekeit előnyben részesíti az itteni zsidók panaszaival szemben?

– Lehet, hogy természetes. Az egyetlen gond mindössze, hogy akik a legjobban „érzik” az antiszemitizmust, azok a túlélők, akik ráadásul még túlérzékenységük folytán a kétértelmű eseményeknek is a rosszabbik felét „veszik”. Csak ők már nem tudnak alijázni.

Kardos Péter

...és ideje van a nevetésnek

– Doktor úr, gyorsan, a feleségemnek nagyon fáj a vakbele!
– Nyugodjon meg, én magam operáltam ki a felesége vakbelét egy éve!
– És olyanról nem hallott a doktor úr, hogy valaki újranősül?

* * *

Tegnap este, amikor hazaértem, a feleségem arra kért, hogy vigyem el valami drága helyre. Kivittem a benzinkúthoz.

* * *

– Halló!
– Elnézést, ez a kilenc, három, négy, három, hét, hét, nyolc?
– Nem, igen, nem, igen, igen, nem, nem.

SPÁNN GÁBOR

Nyelvlecke

Mivel fiamon keresztül személyesen érint, ismerem a hazai nyelvvizsgarendszer feltételeit. „Illetékes elvtársak” úgy alakították ki, hogy az akkreditációt megnyerő nyelviskoláknak csak a körülbelül 6 divatos világnyelvből éri meg kurzust indítani és vizsgáztatni.

Azt tartja egy régi közmondás: ahány nyelv, annyi ember. Ez ránk, magyarokra, különösen érvényes, hisz sajnos határon túl, a magyar lakta területeket is elhagyva, nyelvünknek inkább csak dallama van, szövege nincs. Nem volt és nem lesz a magyar világnyelv. Ezért ha érvényesülni akarnak fiaink, lányaink, nyelveket kéne tanulni!

A statisztikák azt mutatják, hogy Magyarország az egy főre eső tudásban siralmas helyen áll. Ennek történelmi okai is vannak. Aki a k. u. k. rendszerben németül tudott, érvényesülhetett üzletben, tudományban, művészetben egyaránt a nagy területű Monarchiában. 1945 után jött az orosz korszak. Én elhittem az orosztanáromnak, amit minden óra előtt elmondott: a világ 1/6-ában szocializmus van, de hamarosan elérjük, hogy lesz a világ 1/7-ében, 1/8-ában, sőt tizedében is, ezért oroszul érdemes tanulni. Így kényszerűségből az angolt abbahagytam, viszont oroszul igazán sosem tanultam meg. Tatjána levelét az Anyeginből a mai napig tudom kívülről, de ez ahhoz sem elég, hogy ha betévedek egy orosz tulajdonú peep show-ba, ott ingyen kiszolgáljanak.

Remélem, a fiamat addig pofozza az élet, míg meglevő angolja mellé fölvesz még egy nyelvet, mondjuk az eszperantót vagy a modern hébert. A fent leírt okok miatt bizony nehéz svédül, portugálul, görögül tanulni, mert az Unión belül bizony ezek a nyelvek is kurrensek. Szomorú statisztikákat lehet olvasni arról, hogy egy Unión belüli felmérés szerint leghátul kullogunk az idegennyelv-ismeretet illetően. Sovány vigasz, de talán az, hogy mára több százezer magyar polgártársunk egy-egy szót biztosan tud angolul és németül: Dollar and Euro.

Higiénia!

Kedves Olvasó! A cím mögé tett felkiáltójel nem nyelvtani tévedés, hanem felhívás. Tudniillik nemrégiben volt a kézmosás világnapja. Aki azt hiszi, hogy ez újságírói tréfa, nagyon téved. Azon már senki sem csodálkozik, hogy létezik apák világnapja, a lakáskultúra világnapja, a méhek világnapja, a fehér kendő napja stb. Mint kiderült, a kézmosás világnapját azért kellett beiktatni, mert szomorú tény, de egyre kevesebben és ritkábban mosnak kezet. Ez nálunk statisztikailag is bizonyított: évről évre csökken a szappanfogyasztás.

WHO-adat, hogy évente 1 milliónál több gyerek hal meg hasmenéstől, melyet a kézmosás nélküli étkezés előz meg. Volt itt H1N1-hisztéria, aminek akkor következménye lett a gyakoribb kézmosás, de gyanítom, hogy ez is kampányjellegű volt csupán. Szegény Semmelweis Ignác forog a sírjában (és közben is kezet mos), hisz ő pusztán azzal lett világhírű – az anyák megmentője –, hogy felszólította orvostársait: mossanak kezet!

Ne vegyék vallási dicsekvésnek, de kénytelen vagyok rögzíteni azok számára, akik nem tudnák, hogy nálunk, zsidóknál, van egy vallási előírás. Évszázadok óta a zsidó ember mielőtt kenyérhez (vagy maceszhoz) nyúl, kötelező számára a „wascholás”. Figyelem, ez nem tévesztendő össze azzal, ha egy politikus azt mondja: mosom kezeimet!

Ma, amikor megszületett az ember géntérképe, amikor küszöbön áll az őssejtterápia és robotsebész bányássza ki az aranyerünket, a kézmosás alapvető higiéniás előírását egyre kevesebben tartjuk be.

Végül vallomást teszek: évek óta rajongója vagyok a Dr. House c. kórházsorozatnak. Titkos vágyam volt, hogy egyszer az aranyeszű, de rossz modorú doktor legyen a háziorvosom (nomen est omen). Most ünnepélyesen kijelentem: nem tartok igényt a daróc természetű doktorra! Mégpedig azért, mert nem tudom, megfigyelték-e, több éve fut a sorozat, de a zseniális doki még egyetlen részben sem mosott kezet a beteghez nyúlás előtt!